

Daniel Lippius

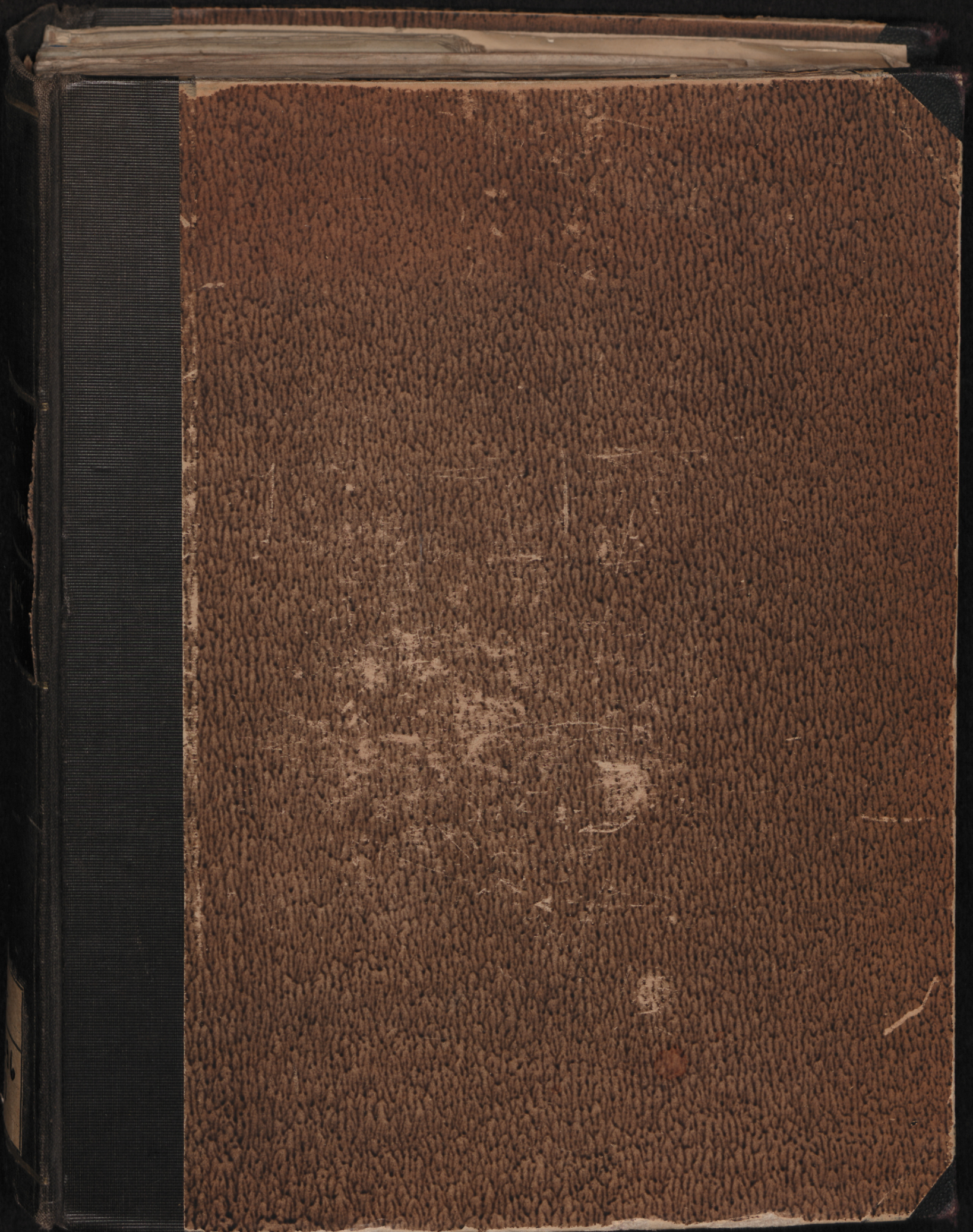
**M. Danielis Lippii, Lübecensis: Wismariensis Scholae Perbiennium Circiter
Conrectoris: Oratio De Pii Et Fidelis Humaniorum Studiorum Praeceptoris Publici
Conditione : Publice In Lyceo Wismariensi praesente splendida Procerum
Civitatis Corona, cum Con-Rectorati suo Wismariensi Valediceret, habita. Cui
addita sunt Testimonia Maxime Reverendae Facultatis Theologicae
Rostochiensis Et Magnifici Senatus Wismariensis**

Rostochii: Richelius, 1677

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn746888732>

Druck Freier Zugang

MK-13396. (1)

Inhalt:

- Cradoptus, De laude historiarum. Oratio hab. in schol. Wism. 1624.
Lippius, De .. praepositoris publici conditione. " " " 1677.
Grassenberg. et Eckhorst, Oratio Alexandri Magni ex Curt. 8,2 diducta. 1692.
Reimerus, Primitiae Wism. h. e. orationes II .. 1723.
Schomerus, De varia Augustanae conf. fortuna. 1730.
Nitte, De mentis humanae divinandae facultate. 1744.
Schomerus, De optimo principe. 1744.
Rönberg, Ven. Gedenken von den Ursachen der Elektrizität. 1746.
" , Ausmessung der Fässer. 1747.
Nitte, .. Rom. VIII, 18. 22. 1751.
Denso, De deteriore schol. conditione. 1754.
" , Ankündigung einer feierl. Kundigungs Rede. 1754.
" , Cato scenis non agitandus. 1758.
" , Von den alten Deutschen. 1768.
" , (Carmen invitativum) 1765.
" , (Carmen memor.) 1774.
Einladungsprogramm. 1799.
" 1801. (Goeth, Verbindung der Bürger- u. gelehr. Schulen.)
" 1804.
" 1805.
" 1809.
" 1810.
" 1814.
" 1817. (Goeth, Luther über Erziehung.)
Crain, Carmen saeculare. 1817.
" 1818 .

Ex
Bibliotheca
Academiae
Rostochiensis

2
M. DANIELIS LIPPII,

Lübecensis:

WISMARIENSIS SCHOLÆ PERBIENNIUM CIR-
CITER CONRECTORIS:

ORATIO
DE PII ET FIDELIS
HUMANIORUM STU-
DIORUM PRÆCEPTORIS
PUBLICI CONDITIOE:

Publicè

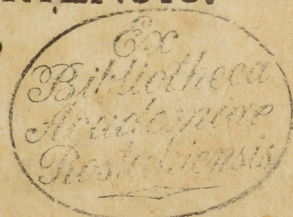
In Lyceo WISMARIENSI præfente splendidi-
dâ Procerum CIVITATIS Coronâ, cum Con-Rectorati suo
Wismariensi VALEDICERET, habita.

Cui addita sunt Testimonia Maxime Reverenda

FACULTATIS THEOLOGICÆ ROSTOCHIENSIS

Et Magnifici

SENATUS WISMARIENSIS.

ROSTOCHII

Typis JACOBI RICHELII, Sen. Typog.

Anno M DC LXXVII,

MAXIME REVERENDO, EXCELLENTISSIMO,
ET AMPLISSIMO DOMINO,

DN. SAMUELI PO-
MARIO,

S. S. Theolog. D. Celeberrimo,
ECCLESIARUM LUBECENSIVM SUPERINTENDEN-
TI MAXIME VENERANDO, DOMINO, PATRO-
NO, AG FAUTORI SVO
Ætatem observando:

Nec non

ADMODUM REVERENDO ET CLARISSIMO
VIRO

DN. JOACHIMO
WENDIO,

S. ÆDIS CATHEDRALIS LUBECENSIS ARCHI-
DIACONO OPTIME MERITO, DOMI-
NO FAUTORI SVO COLENDO:

Hanc Fidei & Pietatis in Functione
Scholasticâ conditionem

*inscribit,
dedicat
consecrat*

M. DANIEL LIPPIUS,
WISMARIENSIS SCHOLÆ PER
BIENNIUM CONRECTOR.

ΕΙΣ ὄνομα Ἰ 1458.

MAGNIFICI, PRÆNOBILES, PLURIMUM
REVERENDI, AMPLISSIMI, PRUDENTIS-
SIMI, CLARISSIMI, DOCTISSIMI,
DN. AUDITORES.

Domini, Patroni, Fautores, Collegæ, maximo opere pro
discrimine ac ordine observandi, colendi, honorandi:
Tuq; Politissima ac Carissima Studioſæ Joven-
tutis Corona,

Rerſcrutanti atq; exploranti mihi hujus WISMARIENSIS
ingeniorum, ac Juvenum Palæſtræ, intimiorem, ſibiq;
præ aliis fermè propriam ac peculiarem conditionem,
non vulgaria, nec trita ejuſdem ex imis animi reſſibus æſtiman-
dæ, exquifitîſq; laudibus evehendæ ſeſe obtulere documenta.
Quod ſi enim Magiſtratûs ſolertiſſimum, optimûq; in ordinem
hunc affectum, propenſionemq; rectâ mentis agitatione tecum-
penſites, ſplendiſſima prolixiſſimi favoris in univerſum cum do-
centium, tum diſcentium cætum lux oculos tuos circumfundet.
Enimverò inſtituentium ſortem abjectiſſimo mentis & oculorum
deſpectu non proteri, nec in anguſtias contemtiſſimi, & à civili
honoratorum Virorum conſuetudine remotiſſimi ſtatûs diſpelli,
ſed benivolentiſſimâ facilliſimâq; familiaritate videas excipi atq;
ornari. Nec Reverendorum plurimum ac reverendorum Eccle-
ſiæ Miniſtrorum conſpicua alieni, ſaſtidentiſq; animi, led eviden-
tiſſima honoris, amicitia, ac cariſſimæ conſuetudinis ſpecimina li-
cet obſervare. Civium ornatiffimos tribus decorâ exiſtimatione
ac cultu quòdam hanc ſocietatis ſuæ particulam proſequi, non
abſq; ſvavi mentis approbatione deprehendas. In peragendis
Sacris, ac templorum ceremoniis ac ritibus condecorandis non
per diſſita ædis Sacræ loca, ſed unius chori congregatione Joven-
tutem ſvaviſſimos hymnos modulari, & ad ætatis ſuæ diſcrimen
agnoscendum, Sermonisq; Sacri myſteria percipienda aptò ſub-
ſelliò ſegregari experiaris. Exſeqviarum & funerum pompæ, ac
ornamentiſq; decentibus, non parvum cumulum accedere, Schola-
ſticæ ſeriei ordine ac partibus, omnibus & ſingulis tam generis &
A 2 copia-

copiarum lautitiâ eminentibus, quàm tenuioris fortunæ discipulis
nullò exemptò comitantibus, & Svavissimâ cantionum harmo-
niâ decori non nihil addentibus, nemo intuens ibit inficias.

Non mediocribus verò laudibus efferenda privatorum Præcep-
torum publicæ institutioni noxias corruptelas ac detrimenta, va-
lidè ac constanter inhibendi, summorum etiam contra, & felici-
tatis externæ abundantîâ florentium Virorum filios, publicæ in-
formationi non subtrahendi consuetudo. Non latet enim du-
bio procul Magnificum & Amplissimum Wismariensis Civitatis
Senatum, omnem & in æternitate exspectandæ, & humanæ per
ætatis intervallum assequendæ beatitudinis dignitatem, primor-
dia sua capere à Scholasticæ institutionis assvefactionisq; dexteri-
tate. Regnum enim illud, in quò gubernando ipse cæli terra-
rumq; Autor ac Imperator supremus, æternam suam residere
vult beatitudinem, hæredum suorum semina ac surculos à Scho-
lasticæ operæ accipit fructibus. Regnum, quò per mundi hujus
tempora gregem nomini suo fidelem sibi colligit Potentissimus &
unicus Orbis Conditor ac Monarcha, radices primas agit in Scho-
lasticorum laborum rudimentis. Civilis Statûs ac Politicæ con-
servandæ, dirigendæ, expoliendæ momenta haut mediocriter à
Scholasticæ societatis doctâ & modestâ pendent assvefactione. Et
rei familiaris juxta omnium donorum fontis ac scaturiginis DEI
nutum ac mandatum, & rectæ rationis ductum administrandæ
grave negotium studiis Scholasticis sua initia debet ac fulcimenta.
Eqvidem igitur cum (quod felix faustumq; esse jubeat Numen be-
nignissimum) jam Scholæ Wismariensi ultimum VALE & animò
& verbis declarare, fixum firmumq; mihi proposuerim, quòd (si
Sapientiæ ita visum fuisset Divinæ) nunquam primus & ultimus
studiorum meorum scopus ad solam Scholasticam provinciam
obeundam collimârit, argumentum dicendi à Scholasticò vitæ
genere non remotum in spectatissimo hòc confesso promendum
censui ac desumendum. Scholasticus itaq; cæsus cum & Docenti-
um & Discipulorum, Præceptorum & Discipulorum discrimine ab-
solvatur ac inclusus sit, hâc vice de Præceptorum vel potius pii &
fidelis humaniorum studiorum Præceptoris Publici conditione,
verba

verba sum facturus. Quod dum absq; luxuriantibus characteris
ambagibus & affectatâ verborum abundantia pertexere stilò re-
accommodatò conor, eâ quâ par est, observantiâ, cultu ac huma-
nitate à Vobis, AUDITORES O. O. Honoratissimi, etiam atq;
etiam studiosissimè contendo, ut auribus mentibusq; benivolis
ac humanis dicentem me attentè audiatis.

Pii & fidelis Humaniorum Studiorum Præceptoris Publici
conditionem paucis exposituri, non dissimulandum censemus,
non esse sermonem jam de impii Morum & Studiorum Magistrâ
fortunâ: Fenestram enim vitiorum libertati, & impiorum desi-
deriorum licentiâ aperiens Institutor, lætissimam aliquandiu for-
tis externæ blandientis nanciscitur faciem, & juventutis cæcæ
sensus pronos atq; arridentes. Sicut enim adolescentum indoles
ad eò depravata, ut nullò modò depravatam se esse sentiat, nul-
lius rei vehementiori desiderio flagrat, quàm ut sibi in appetituum
suorum perverforum indulgentiâ frenâ laxentur: ita nullum vi-
tæ suæ formandæ, atq; gubernandæ ductorem, prolixiore profe-
quuntur affectu, nec majoribus ad cælum usq; efferunt laudibus,
nec ardentiora honoris ac jucunditatis blandimenta contestan-
tur, quàm ei, qui cupiditatibus ipsorum feris ac effrenatis nullam
aut exiguam injicit remoram atq; impedimentum. Morum e-
nim impiorum ac virtutis curam anxiam non gerentium similitu-
do, animos partis talis utriusq; svaviter conjungit, & ad amicam
in sensuum illecebris perducit conspirationem. Quibus enim
aliàs non ad eò insignis intercedit mentium consensus, hi adversus
recti normam in noxiæ libertatis deviis solent esse concordēs.
Nec propositum est de infidelis vitæ studiorumq; juvenilium Mo-
deratoris statu operam navare: Hic enim vel dotibus à Numinis
benignitate ad Divinam gloriam propagandam ususq; hominum
salutares sibi concessis, vel prorsus non utitur, & instar thesauri
confossi ac luminis occultati abscondit, vel obiter negligenterq;
ad cultus Divini, honestatis atq; industriæ ardorem calcar addit,
& sic focors instituendorum educandorumve tarditas, negligentiâ
Informatoris sui tranquillè atq; otiosè acquiescit, sed talium
Blanda Patrum segnes facit indulgentia natos.

Et quoniam pigritiæ conservandæ ac levitatis permittendæ, vel minimum non sollicitè emendandæ methodus, propensionibus ipsorum corruptis mirum in modum grata est atq; accepta: isti suo manufactori externam honoris exhibent speciem, illius commoda pro loci & temporis occasione augent; exiguam animi dissimilitudinem contestantem amore atq; gaudiò complectuntur, & celebritate famæ evehunt atq; exornant; quàm diu ignorantia ac errorum tenebris intellectus eorum est obfuscatus. Quòd si verò aliquando ex caliginis suæ labyrinthis mediis extricentur felicibus & regiam virtutis viam veræq; adyta sapientiæ consequantur, ejusmodi informandi assuefaciendiq; rationem instar orci portas non immerito solent exsecrari. Ast pii ac fideles Studiorum Humaniorum Præceptoris Publici conditionem ob oculos ponere est destinatum. Pii autem Studiorum Humaniorum Præceptoris nomine nobis venit, qui omnem eruditionem suam sive Theoreticam, sive Practicam, sive Philologia, sive Philolophiæ placita spectet, sive quæcunq; rationis exultæ pars sit, non sibi, non ingenii sui acrimoniæ ac felicitati, non diligentia, ac laboris sui contentioni, non cæcæ & superstitiosò cultu affectæ fortunæ, sed soli Divinæ clementiæ gratiæq; acceptam refert: nec ob doctrinæ ex rerum naturis comparatæ certitudinem atq; ἀρετῆς, de credendorum fidei dogmatum veritate scrupulis laborat, nec ob scientiarum suarum multitudinem dignitatemq; sublato animi est, spiritusq; gerit altos, rudioresq; fungos putat, sed omnem suam rationis emendatæ peritiam, seu ad jurismomenta, seu ad sanitatis conservandæ recuperandæve modum, seu ad Rerumpub. formas, seu ad virtutum præcepta, seu ad universalissimos rerum conceptus, seu ad naturalium corporum qualitates, seu ad magnitudinum considerandarum rationem, seu rationis exercendæ artem, seu ad persuadendi facultatem, seu ad lingvarum, Poëseos ac Historiarum cognitionem pertineat, Divinæ peculiari revelatione nobiscum communicatæ voluntati submittit, & limitibus fidei Christianæ continet, atq; juxta normam ac cynosuram humani generis Servatoris Christi moderatur, atq; usurpat; nec non eruditionis, suæ humanæ fastigium ac coronam

coronam Christianæ cedere patitur humilitati: ideoq; eò maximè
contendit, eò summò studiò annitur, ut illorum, qvi fidei ipsius
commissi sunt, mentibus Timorem Domini, Sapientix haut fuc-
tæ primordium, pietatem ac virtutes, à Sapientiâ æternâ in monu-
mentis Sacris commendatas instillet, & cum Humaniorum, tum
Philosophicarum literarum consulta sub revelati ordinis Divini
esse jubeat Directione. Nec id tantum, quantum in ipsò est, agit,
ut iidem præceptis institutisq; eruditionis abundant, nec saltem,
ut externi coporis mores elegantiam præ se ferant, verum in pri-
mis etiam, ut interni mores animi solidâ ac beatâ imbuantur pro-
bitate, sedatâq; ex virtute oriente componantur tranquillitate.
Qvid profunt enim, Romanæ gentis prudentissimo Senecâ etiam
judice, literæ nihil sanantes? Fidelem verò Studiorum Humanio-
rum Præceptorem illum voco, qvi non honoris sui incrementa
cum aliorum contumeliis ac detractioe anqvirit, qvi non inten-
tus est commodis suis augendis cum aliorum incommodis, qvi
non voluptatum suarum æstu incensus est molestissima qvævis a-
liis infligendò, qvi non illegitimus etiam atq; turpibus mediis in
animos aliorum influere, aliis contra molem odii conflare deside-
rat, qvi non inanis suæ gloriæ ventis est inflatus, aliorum existima-
tionem ac honestam famam maledicò dente lacerandò ac pro-
scindendò: sed qvæcunq; consiliis actionibusq; suis suscipit, in iis
unicum Divinæ gloriæ, ac suæ curæ traditorum hominum, salutis
scopum sibi habet præfixum. Nec in officii negotiis transigendis
cogitat de iis, qvæ saltem jucunditate aliquâ demulcent, nec lan-
gvidiore studiò partes suas exsequitur, sed pro omnibus & singu-
lis, à bonitatis omnis fonte ac origine in se derivatis viribus urget,
qvibus muneris gratiâ obstrictus est, & qvicqvid sibi in fidei ac re-
gni cælestis modulò, qvicqvid in rationis ac naturæ homini pro-
priæ correctæ dotibus, qvicqvid in sanitatis gradu felici, qvicqvid
in fortis secundæ ornamentis adjunctisve, qvicqvid vel ad ho-
nestum actionum regimen, vel ad dextrum sermonis usum, vel
sanctitati ac voluntati Divinæ non repugnantem gestuum mode-
rationem, vel mentis, Sapientix æternæ ac summæ non displicen-
tem, institutionem, à Numinis clementiâ collatum, id omne ad
Magni

Magni Dei laudes celebrandas, & juventutis veram nec commentitiam salutem ac felicitatem augendam ornandamve adhibet, atq; desert. Nec fidelis ἐργασίας nomine ac proprietate privatur, si non omnibus divitiarum Divinarum donis circumfluat, interim quibusdam ab universi hujus Autore expolitus est emolumento communi consulendi subsidiis, quæ aliis, qui fortè quibusdam, quibus ipse est destitutus, instructi sunt, denegata, modò animò, cujus DEUS rationem habet, fideli omnia, quæ sibi mutuo data, in eos, qui in ipsius manu ductionem sunt traditi, non dubitet transfundere. Quæ jam fidelis hujus & pii Humaniorum Studiorum Præceptoris Publici conditio? quis erga ipsum se gerendi modus solet observari? Animam si rectâ ratione reputes, horrenda impietatis ac flagitiorum adversus ipsum, ipsiusq; instituta atq; conatus insurgit tempestas. Videas ibi regni Satanici, regni Mundani, regni Carnalis exercitus ac integras copias πανοπλίαι & arma sua acuere atq; producere; intellectum discipulorum, modum vivendi hujusmodi sui Præceptoris stupidum ac stolidum judicare, nec satis aptum atq; erectum ad imaginationis suæ atq; persuasæ sapientiæ, vel phantasiæ potius erroneæ, culmina assequenda & gubernanda: imò ut suæ inflatæ opinioni nequaquam congruum falsè irridere: voluntatem à Providentiâ ac Sipientiâ infinitâ sibi missum ac præstitutum Educatores, nullò modò debitâ amplexari obedientiâ, sed ipsius monitis atq; institutis præfractè atq; contumaciter viribus pro extremis repugnare: appetitum irascibilem vehementes, imò furiosos adversus mansuetudinem ac sedatam quietem Spiritus DEI concitare motus: sensus omnia, quæ à Docente in medium afferuntur, absona ac inepta existimare; gestus ad Pietatem & Divinam Prudentiam compositos Magistri sui, mores risu dignos reputare, contra audaciæ, levitatis, insolentiæ atq; impietatis speciem ostendentem jactationem exercere atq; præferre: verba, linguæ juxta humilitatem Domini nostri ac Magistri summi moderationem, prorsus ferre non posse, sed omnia, etiâ sacra miseriam humanam exponentia, tumidissimâ ac superbissimâ voce tanquam ex Apollinis tripode dicta, buccinare: actiones, tranquill-

qvillitati fideli, turbas atqve tumultus molestissimos ac petulantissimos obiicere, & summo opere altercationibus, rixis, atq; verberibus delectari. Deum ipsiusq; tremendâ veneratione ac reverentiâ colendum Verbum nescio quibus infecant atq; violant, etiam inter ipsas preces, & sacras cantiones, contumelias, blasphemias, proterviis. Erga alios in primis condiscipulos suos, continuas machinantur atq; agitant offensiones; ditiores lapides putant ac nihili pendunt cum rei angustiâ conflictantes; generis præstantiâ orti non respiciunt, nulliusq; pretii deputant ex obscuris natalibus descendentes; Corporis quôdam vigore, robore ac staturâ prævalentes, multum præ aliis eminere se arbitrantur; & nullam vicinos sive ignominiam, sive detrimento, sive tædiò affligendi occasionem prætermittunt. In se ipsos, quantum possunt, & scientes & inscii annuntur, ut thesaurum iræ Divinæ in se coercerent, violentè rejiciendò ea, unde exoptanda studiorum suorum cultura, & vitæ cum æternùm expectandæ, tum in tempore degendæ felicitas ac beatitudo dependet, contra tenerrimo amore fovent atq; asservant ista, quibus in densissimis suis tenebris ac vitiorum fœditate magis magisq; intricentur ac confirmentur. Verbum Divinum, Pietas, Christianismus, Fides Christiana tantam aversionem ac fastidium apud ipsos pariunt, ut vel solum nomen in vitis ac indignabundis auribus accipiatur: Et, si Domino suo fideliter serviens Præceptor in inculcandâ ac commendandâ pietate præcipuam collocat provinciæ suæ administrandæ partem, crucem ipsis figere videatur. Nec tamen te solum, quisquis hodie in Scholis juventutem humaniorum studiorum elegantiam deditam, ad serium Pietatis cultum inflamas, hic fumus mordet, sed jam olim sub primordiis novi fœderis Ecclesiæ eadem fabula, vel tragædia potius est acta. Nam veteribus Christianis apud Paganos ob solum nomen Christiani tanta tempestas odii impendit, ut in judiciis etiam forensibus idcirco sint eodemnati, uti egregiè ex Historiâ Ecclesiasticâ deducit Excellentiss. Dn. D. Christianus Kortholtus, Profess. Theol. in Holsatorum Academia primarius, Dn. Hospes quondam meus venerandus, in Tractatu suo de Calumniis Paganorum in Veteres Christianos sparsis c. 24.

B

Nam

Nam Tertullianus Apologetico suo cap. 2. Auctor est, *suffecisse Paganis addicendam sententiam in condemnandis Christianis, si quis Christianum se fuisse confessus, nec ulteriorem desideratam esse probationem.* Atque hinc ibidem Tertullianus, *Non scelus, ait, aliquod in causa, cur tantopere Christianos ethnici persequerentur, sed nomen.* Et paulo post: *Christianus, si nullius criminis reus, nomen valde infestum, si solius nominis crimen est.* Et cap. 3. *Ita plerumque, clausis oculis in odium Christiani impingunt, ut admisceant nominis exprobratorem, Bonus Vir, inquit, Cajus Sejus, tantum quod Christianus.* Nec Juventus tantum molestissimè fert talem vitæ suæ formandæ Magistrū, qui omnem studiorum ratione nitentium notitiam juxta fidei Christianæ regulam ac canonem exigendam esse ac moderandam censet, sed & Viri prudentiâ humanâ ac dignitate præstantes non raro ejus vitam & modum improbant, atque crimine non vacare putant. *Quæritur igitur quâ ratione ac viâ Juventus ducenda sit, atque instituenda?* Antiqui in naturæ lumine sapientes studiorum Methodum à Mathematicarum cognitione ordiendam esse existimârunt, quoniam ad ingenium acuendū Geometricis, Arithmetice, & cum Purâ, tū Mixtâ, quam vocant, Matheos scientiis nihil utilius nihil subtilius esse sunt arbitrati. Ab hisce progressum faciendū censuere ad naturæ arcana perscrutanda. Et tandem ad Primam, quæ nuncupatur, Philosophiam contemplandam, in quâ summi rerum conceptus, & Auctor naturæ rationis trutinâ perpenditur, se contulere; uti Scriptor quidam Hispanus Nunnesius in Curriculò suo Philosophiæ Peripateticæ exponit. Et in hisce Philosophiæ partibus excolendis & juventuti tradendis in primis operam navarunt apud Indos Brachmanes ac Gymnosophistæ, apud Persas Magi, nec non Sectis Philosophicis Ionicæ, Italicæ ac Eleaticæ addicti. Socrates verò deinceps, & ipsius Auditor Plato plus studii Practicis ac Moralibus præceptis tribuendum judicarunt. Plato enim Moralem & Civilem philosophiam plurimis ac eruditissimis libris illustravit. Eminent autem inter illos X. de Repub. libri, & XII. de Legibus: In quibus de honesti & justi principiis disputat. Juventutis igitur industriam in Practicâ in primis Philosophiæ parte versari debere, auctor fuit. Hujus per integros 20. annos discipulus

lus fuit Aristoteles, qui discipulo suo Alexandro illo, Magno postea facto, pariter præcipuè ad virtutum adyta viam monstravit. Maximè quidem laudabile horum fuit propositum, dum non tantum eò studiò sunt connisi, ut intellectus humanus contemplandò rerum naturas excoleretur, atq; è tenebris crassissimis in lucem quãdam rationis produceretur, verum etiam vita hominis emendaretur. Atq; in hæc ex solò rationis atq; naturæ dictamine adolescentiam ac juventutem manuducendi semitâ, imò in opinionis ac arbitrii sui placitò multi adhuc hodie subsistunt, atq; acq;iescunt. Verum ex hæc quidem informatione iste fructus redundat, ut juxta ordinem Civilem atq; naturalem externâ quãdam specie decora agatur vita. Animus autem minus rectè gubernatur in officiis erga DEUM, erga se ipsum, erga homines alios; spectat quoq; atq; æstimat tantum ea, quæ hujus vitæ ornamenta atq; commoda auferunt, quæ verò ad æternam beatitudinem atq; salutem summam pertinent, exigua sibi sunt curæ, imò libertatem sibi arrogat delinquendi adversus Numen, adversus ea, quæ sibi sunt salutaria, adversus illos, quibuscum vivit. Hòc verò vivendi atq; Autorem universi colendi genere mirum in modum sibi placent, atq; omnia optimè jam egisse se opinantur. At humanum sequuntur ductum, & pro arbitrii sui placitò atq; doctrinâ, cum vitæ, tum Divini cultus instituendi modum effingunt. Deus verò talem cultum poenæ periculò sanxit, atq; *Idololatria*, imò *Impuritas Spiritualis* nomine insignire solet. Unde cum Israëlita etiam optimâ intentione jejunium septimò mense injungerent ad recollendam memoriam Godoliæ Centurionis necati, quem Rex Nebucadnezar in regione Judaicâ reliquerat; atq; ferias hæc insignem ducerent religionem, Propheta eos docet, jejunasse ipsos non Deo, sed sibi, quoniam absq; mandatò Divinò pro suo arbitriò cultum hunc suscepissent. Supremus igitur rerum Conditor atq; Governator priorem religionis observandæ, vitæ transgessendæ, ac juventutis assuefaciendæ conditionem seriâ interdictione prohibet, atq; improbat: & licet rationis lux, quatenus cum voluntate Dei patefactâ amicè conspirat, suò relinq;enda sit locò,

tamen secundum utriusq; & Veteris, & Novi Testamenti nobiscum communicati sacra, mentes hominū efformari desiderat atq; requirit. In quò institutò Divinò caput ac principium est Timor Domini, ut homo in omnibus dictis, factis, gestibus, ac consiliis suis non temerè atq; audacter agat, sed secum prius reputet, placitione Divino hæc omnia congruant, an fecus. Deinde ut ab arrogantia ad defectuum atq; inopiæ suæ miseræ notitiam animi traducantur, ita, ut quibuscunq; juvenes sive fortunæ, sive corporis, sive animi atq; animæ bonis ac dotibus sunt instructi, non suo ingenio ac naturæ, non suæ persuasæ sapientiæ, non suæ hæreditati ac majoribus, sed soli omnis bonitatis fontiatq; origini DEO adscribant, sibi contra nil nisi delicta atq; delictorum pœnas promeritas jure tribuant, nec tantâ honorum, divitiarum, voluptatum, favoris humani, gloriæ, aliorumq; mundanorum ac temporalium commodorum cupiditate atq; desiderio flagrent. Etiam si verò indomita atq; imperita adolescentia ac Juventus talibus virtutis ac pietatis limitibus repugnet atq; refragetur, plurima ex errore & mentis caligine in sinistram rapiat atq; interpretetur partem, à levibus quoq; & temerariis judiciis se non contineat, & adversa non pauca Instituenti afferat: si contra in naturali, & civili quâdam specie externâ atq; ordine relinqvatur, magis sedatè se gerat: tamen adversa ea, & repugnantia hominum, eorumq; juvenum & adolescentum, DEI & vitæ & salutis nostræ Autoris, voluntatem atq; mandatum tollere atq; inhibere nec potest, nec debet. Nec enim reluctatio illa mira adeò atq; insolita videri debet, aliter enim res esse non potest. Intellectus enim naturalis tantâ cæcitate laborat, ut cæcitatem nullam sentiat, sed in clarissimâ luce se constitutum esse existimet. Auditù digna Lutheri beatissimi verba hæc de re quæso percipite: *Terna, inquit, ac profunda corruptio nature nullius hominis ratione agnosci potest, sed ex Scripturæ patefactione agnoscenda & credenda est.* Part. III. Artic. Smalkald: de peccato. Tanta verò intellectus naturalis, & sic juventutis in primis etiam, ignorantia est obductus, ut non tantum sensum corruptionis suæ habeat nullum, verum etiam aversetur summo pere veræ virtutis ac pietatis leges, easq; omninò respuat, & ceu
Aulti

fulti somnia reputet. Hinc Gentium Doct̃or 1. Cor. 2. *Animalis homo* (in quò Spiritus S. domicilium non habet) *non percipit ea, quæ sunt Spiritus Dei, stultitia ei sunt, non potest apprehendere.* Eum ipsum Athenis resurrectionem mortuorum docentem, *fannus quidam excipiebant, ut Act. 17* memoria relictum. Ex intellectus verò indole de voluntate etiam facile erit judicare. Quod quantumq; enim hic cognoscere, illud & tantum ista probare potest, & improbare, appetere & non appetere. Sermo Spiritus Sancti hic attentionem meretur ex ep. ad Rom. 8. *Sapientia Carnis est INIMICITIA adversus Deum.* Nihilominus igitur non impediente juventutis repugnantia, illa non pro hujus vel illius hominis natura, ingenio, propensione, consuetudine, opinione, ac placitò, nec juxta rectum etiam rationis ac Philosophiæ dictamen atq; ductum solum, sed secundum eum, qui Sapientiæ ac voluntati Divinæ liberrimæ placet, quiq; in lumine revelatò per literas Sacras nobis est patefactus, modum, ad vitam Deo non displicentem est commonefacienda. Qui enim adolescentibus & animæ & corporis structuram artificiosissimam est largitus, juxta suæ Providentiæ Autoritatem, eandem vult instrui atq; gubernari. Et quis mortaliū de sapientiore utiliōq; vitæ traducendæ semita juventuti prospicere posset, quàm qui radix & scaturigo omnis veræ sapientiæ æterna est atq; infinita? Nec verò porrò ullibi clariùs atq; evidentius datur conspiciere atq; sentire vehementissimum inimicissimumq; impetum atq; æstum carnis adversus Spiritum, mundi adversus Fidē, Satanae adversus sanctissimū Numen, angvis adversus columbā, peccati originalis ac impietatis adversus renovationē, quàm in Scholis iis, ubi ad seriam pietatis venerationem atq; exercitium juvenes compellit fidus ingeniorum Præparator. Ibi enim mali genii balneum, ac inversi Decalogi specimen florentissimum atq; evidentissimum licet intueri. Et reperiet Domini ac Servatoris sui vestigiis sincerè insistens director, se ut agnum constitutum in foveâ luporum, columbam in mediò scorpionum ac serpentum.

Animi quoq; statum, ærumnarum satis creantem, depre-

det. Nec enim in rebus fide admittendis, ac Christianò dignis tantum, verum etiam rationis lumine percipiendis, animus discipulorum cæcitate ac corruptelâ intimâ est obductus. Intellectus enim ipsorum talis est in vero, etiam in naturâ librò cognoscendò, quales sunt oculi vespertilionum erga lumen diei, in mediâ meridie cæcutientium, uti egregiè quoq; observat rationis ex ratione excolendæ Magister Aristoteles. Voluntas tradissimè ac tardiosissimè exsequitur ea, quæ vel ratio ipsa bona atq; utilia, eoq; promptè atq; expeditè eligenda proponit atq; svadet. Appetitus etiam erga ea, quæ ratio desideranda esse judicat, gerit se ut membrum luxatum, quod quando dextrorsum invertere volumus, sinistrorsum perversè fertur ac rapitur, quâ elegantissimâ similitudine hanc rem declarat Stagirita lib. 1. Ethic. ad Nicom. c. ult. sensus illorum tantum cupiditate incensi sunt, quæ svavitate ac jucunditate blandiuntur, etiam si prorsus non congruant cum ratione ac honestate. Nec adeò cum Christianæ tantum sapientiæ, verum & humanæ rationiq; parentis naturæ defectu confingere ibi cogitur adolescentiæ Instructor. Ob appetitûs enim corrupti vehementiam homines isti juniores, rationis ac propriæ sibi aliâs naturæ vim obliterârunt, ac humanitatem omnem exuere, nec nisi animalium propensiones atq; inclinationes sequuntur, unde facilè canum, simiarum, draconum, urforum, luporum, leonum, aliarumq; ferarum stabulum intrare poterit ac frequentare; quatenus juvenes ac adolescentes sibi relinquuntur, nec virtute solidâ emendantur. Et sicuti prudentissimus Seneca Sapientis sui, hoc est, virtute præditi, hanc proprietatem esse affirmat, animus ipse ut sit quasi in tertiâ & extremâ aëris regione constitutus, ubi semper tranquillitas, atq; exoptatissima deprehenditur serenitas: ita in Scholis tantum non semper mediæ aëris regionis poterit observari idea, affectus dum nebularum, grandinis, nivis, imbrum, ventorum, tonitruum ac horridarum tempestatum instar regnò atq; dominiò suò gaudent. Nec enim ex ætatis solum infirmitate, ab erroribus non sunt immunes palæstræ istius alumni, sed & latitiâ summâ ex sinistris & perversis actionibus perfunduntur, & qui petulantæ ac fraudis machinis
falti-

fastigium imponere potest, summam inde laudem reportat. Hæ-
bitus verò indicium ac characterem voluptatem esse docuit Ari-
stoteles: Quando quis ex rei exercitiò delectationem quendam
animadverteret; quòd si verò dolore ex eòdem afficeretur, non-
dum acquisiti habitus signum esse, ex rerum naturis verissimè ob-
servavit. Habitus igitur (quos Philosophi dicunt) vitiorum,
nimium quantum grassari in Scholis apud ætatem ineuntem,
haut difficulter perspicitur, cum turpium atq; indonestorum fa-
cinorum sæpe prolixissima ipsam tangat voluptas. Laboris
contra ingenui ac liberalis amorem si ei instillare laboras, mortis
instar putat, & asinum citius alacrem ac diligentem reddideris,
quàm plerisq; laborandi ardorem persvaseris atq; jucunditatem:
Nò sine summâ enim difficultate, summâ molestiâ, summo dolore
literarum studia excolunt, & Satanae pulvinari otio incumbentes
nihil agendo mala agere perdiscunt. Hinc ignorantia tam altas
agunt radices, ut quicquid sive Mater, sive Pater verum vel falsum
esse dicit, ac opinatur, oraculi locò arripiant, paucissimiq; ipso-
rum ad veritatis & scientiarum lucem emergant. Corporis inco-
lunitati quomodo consulere possit pius & fidelis Humaniorum
Studiorum Præceptor Publicus, facile cerni potest, quòd nun-
quam fermè quiete aliquâ reficiatur, sed motus impietatis, affe-
fectuum pravorum ac vitiorum non secus ac procellæ fluctusq;
rabiosi impetû in ipsum faciant, unde exorta ira non injusta, atq;
ex zelo piò candidoq; profecta commotiones, curarû gravamina
atq; anxietates, & vigiliarum defatigationes vires, non possunt nò
imminuere, infringere, labefactare, earumq; incrementum vio-
lentò & naturæ inimicò modò retardare atq; impedire. Fortu-
næ commoditatem atq; subsidium exiguum etiam sibi pollicebi-
tur. Honoris locò viribus & internis & externis omnibus con-
tendunt discipuli plurimi, quæcunq; sensuum calliditate, vel ra-
tionis abusu excogitare atq; modorum varietate invenire pos-
sunt, ignominiarum ac contumeliarum genera piis ac virtutem
urgentibus Docentis laboribus inurere; & ferocia, temeritatis,
turpitudinis, ac impietatis stimulis eò impudentiæ provehuntur,
ut vel rusticum, vel bubulcum majore dignentur honore, quàm
fidum

Adum Pietatis, Virtutis atq; Eruditionis, vitæq; felicitatem conse-
quendi campum aperientem Magistrum. Nec adolescentes so-
lum, sed & ætatis ac fortunæ amplitudine ac splendore provecti
Viri misellum Ludimagistrum indignissimis, vilissimis, abjectissi-
mis excipere modis haut solent dubitare. Lucri copiam nec adeo
erit quò efferat prædicetq;. Quod si enim cupiditatibus & licen-
tiæ juvenum atq; adolescentum, suæ curæ creditorum, impunita-
tem habere, & animi sententiam concedere nolit, parum utilita-
tis, quod à liberâ juventutis voluntate pendet, in ipsum redunda-
bit, imò ubi occasio feret, grati animi documenta haut mediocri-
ter ipsi subtrahentur, atq; deminuentur. Et si quid privatâ ex o-
perâ commodi suppeditari ei posset, vel sola probitatis ac vir-
tutis limitibus adolescentiam astringendi diligentia, tenerrimum
licentiæ amorem ita offendet, ut & inde vel nullò, vel exiguò ma-
ctetur lucrò. Jucunditas non obscure videri potest ex eò, quod
& ipse Spiritus S. sapissimè tristitiâ afficiatur in integris salutem
Juventutis quærendi Præceptoribus, ante oculos dum illis obser-
vatur levissima Deum ipsiusq; præcepta temerè lædendi proter-
via, & alia molestiarum ac tædiorum agmina atq; cohortes tantâ
importunitate in ipsos confluant, ut & quies ipsorum in Dominò
conturbetur, & omni alii etiam honestæ latitiæ vix ac ne vix qui-
dem locus relinquatur. Audire hîc operæ pretium est verissima
Clarissimi Dn. M. Casparis Sagittarii, Commensalis quondam mei
apud Excellentiss. piæ mem. Dnum D. Balthasarem Cellarium in
Illustri Academiâ Juliâ verba, in Introitus sui & Exitus Salfeldensis
Oratione, quam de Miseriâ Præceptorum Scholæ habuit in celebri
Scholâ Salfeldensi, cui per tres annos Rector præfuit, sed isto tem-
poris spatiolò absolutò sponte suâ Reëtoratui suo valedixit, &
quantum ad meas pervenit aures, jam Professione Historiarum
fungitur in Illustri Academiâ Jenensi: *Finxerunt, inquit, Pœta, Co-
rrynthiorum tyrannum Sisyphum magnò nisu apud inferos eò contenden-
tem, ut ingens saxum supra altissimi montis verticem manibus pedibusq;
volveret; at cum jam non abesset longè, quin cacumen montis supergre-
deretur, tum grandem istam molem per validam quandam vim repul-
sum in planitiem revolutam fuisse, & sic miserum hominem, identidem.*
huic

huic labori instantem, & sudore per universum corpus manante, & exquisitis doloribus confectum necquicquam promovisse. Ingens profectò maximeq; molestus labor est Scholasticus, & cum saxò Sisyphi meritò sub comparandus: quippe qui Scholæ Præceptores sedulò officium facientes iam defatigare, affligere ac enervare solet, ut hanc credam, bajulum ullum, aut restiarium graviori labore perfunctum. Queritur de onerum gravitate apud Esopum asinus, sed miseri ludorum Literariorum Magistri de molestiâ styli exercitia, tanquam Augia quoddam stabulum, perpurgandò operâ, deq; infinitis sudoribus aliis, majore jure conqueruntur. Nesciunt sanè fortunam suam sutores, cerdones, vetementarii, capsarii, fulloes, ac universa opificum manus, aliàs præ Magistris Scholæ terq; quaterq; se beatos poedicarent, neq; quod fieri consuevit vulgò, eorum conditioni inviderent. Neq; sanè mirum est, tot tantasq; curas transversum vapere animum, & vires imminuere. Nam videte quaeso, inquit Vir Idem, effrenatam hanc effusâ mundi ad interitum vergentis senectâ juvenentem, & variis visis, flagitiisq; deditam. Intuemini mecum capitâ quorundam præfracta, & cervicem multorum obstipam. Inspicite mores plurimorum incompositos, & Deo bonisq; omnibus invisam insolentiam: quam quidem cum reprimere, flectere, coërcere, & quantum licet, extirpare, boni Præceptoris sit officium: annon satius, longeq; sic commodius, trusatilem versari molam, aut porcorum gregem pascere, vel tauros stimulis in ordinem redigere, quàm tot radiosissimas molestias devorare? Hucusq; Salfeldensis Scholæ quondam Rector CL. Sagittarius. Favoris solamen quod hinc invitæ genere sperandum sit, facilè inde divinari poterit, quòd veritati propagandæ non parcat: Tanta enim animorum ob pietatis & veritatis ardorem ferium inculcatum, alienatio, tantum odii incendium, tanta aversationis inhumanitas in ipsum ostenditur, ut conspectò eò vel ex improvisò, ferinâ quâdam indignatione ac immanitate invadant atq; infestentur. Sed mirum adèd hoc, strenuè vestigia Magistri sui prementis Præceptoris, videri non debet. Jam enim ab ipsò Dominò, in cujus fideli servitio versatur, fatum hoc ei est prænunciatum: Ecce, misto vos, ut oves in medium luporû; Necessè est ut odio excipiàmini à singulis, ob nomen meum, Matth. X. v. 16. & 22. Cavete ab hominibus, tradent enim vos in judicia & curias, & in Scholis & Synagogis suis fra-

C

gris

grā cadent vos v. 17. Et: Si vos persequuntur, discipulus non est supra Magistrum: Si Patrem familias Baelzebub vocarunt, quanto magis domesticos ipsius sic vocabunt. v. 24. & 25. Nectamen infelices propterea judicantur, pii ac fideles Præceptores, sed beati: *Beati, inquit humani generis Doctor ac Magister, sunt, qui ob justitiam persecutionem patiuntur.* Matth. V. v. 10. Nec discipuli tantum odii æstu in Præceptorē humaniora studia juxta Christianorum morum ac fidei doctrinam dirigentem, flagrant, verum & illi, qui ejusdem muneris partes gerunt, benevolentia parum erga ipsum gerent: Dum enim aliā juventutem ducendi incedunt viā, & adolescentiæ propensionibus cupiditatibusq; obsequuntur, favorem omnem in se derivant, ac gratā quādam fraude in animos ipsius influunt, odii tempestate omni, sensibus depravatis minus accepta docenti, immisā atq; accumulātā. Verum talibus delicta juventutis non immeritō imputantur, dum juveniliū observationem peccatorum dissimulant, nec ex animi integritate sinistros adolescentiæ conatus ac petulantes machinationes impediunt, impedire quas poterant, atq; debebant. Tales enim & hi, Moralis (quam Philosophi vocant) causæ corruptionis juvenilis titulō, meritō suō vereq; insigniuntur. Nec Parentes vel cognati ex arctā piæ conscientia obligatione agenti Præceptorī, gratiæ multum impertiri solent; quod si enim liberorum vel agnatorum contumaciam atq; obstinaciam promeritā afficit multā, atram malevolentia atq; iræ, exprobatōnisq; duræ nebulam excitare confecerunt, licet enim in alios disciplinae exercitium florere debeat, tamen à suis alienum hoc esse oportere, cæcō ex affectu judicantes. Fama verō atq; existimationis externæ honorificæ periculum in primis incurrit. Quodnam enim terrarum per orbem vitæ genus licet reperire, quod majoribus injuriis ob levia, sinistra ac temeraria judicia expositum atq; obnoxium sit, quā quod in Scholasticā juventute ex studiorum humaniorum juxta Sapientiam Divinam revelatam exactorum præscriptō instituentā affvesciendāq; occupatur? Nam præter Viros etiam literarum expertes non tantum femellæ, sed & puelli atq; infantes ferme, judicium sibi in id sumunt atq; arrogant. Et quod iniquitatis atq;

tis arx & caput est, à Viris quoq; confirmata ætatis ac fortuna nonnunquam id audias non improbari: Præceptorem, opinantibus, discipulorum suorum iudicium admittere de se cogi. Verum in memoriam revocare non foret inconsultum, quibus iudicium in alios fit concessum ac permittendum. Magistratibus & iudicibus à Summò universi hujus Magistratu constitutis, iudicium competit, de parentium & potestati suæ subditorum actionibus, legibusne ac juri sint consentaneæ, an minus. Verbi Divini Ministris iudicium incumbit de sanâ doctrinâ ac Auditorum vitâ. Patribus familias iudicium convenit in dextros sive sinistros familiæ suæ ejusq; partium conatus. Cuilibet in suò, cui deditus est, & cujus peritiâ ac cognitione præditus est, statu ac vocatione iudicium non est denegatum de rebus vocationi isti subjectis, ad eamq; pertinentibus. Omnibus & singulis Christianis iudicium sanum non est interdictum in alios, si modò ex caritate suscipiatur, ita, ut ab omni superbiâ immune, emendationem saltem salutarem atq; emolumentum aliorum modestè ac humaniter intendat. Omnia autem hæc iudicia requirunt accuratam rerum istarum, de quibus feruntur, peritiâ atq; scientiam. Iudicium enim fluere ac promanere debet ex rerum naturis ac proprietatibus, de quibus iudicatur. Nemo igitur aptitudine atq; instrumentis iudicandi de rerum naturis ac proprietatibus destitutus, iudicium sibi arrogare potest vel debet de eò, qui illis gerendis à Sapientissimâ Dei Providentiâ & ordine Humanò est præstitutus. Adolescentes verò, de meliore ac commodiori Christianam ac literis artibusq; imbuendam juventutem informandi educandiq; ratione, iudicandi sapientiâ, omninò carent, nondum enim mediis ad eam necessariis sunt instructi, licet puerilis imaginatio non exiguam sibi persvadeat prudentiam. Quò igitur ista, Præceptorum adversis atq; molestis sese titillantia ac gaudentia discipulorû ac adolescentum iudicia, pertinent? Levium ac temerariorum numero, prævisq; opinionibus sunt accensenda. Cui societati pariter non sunt eximenda Virorum illa iudicia, quæ in contemnendis aliorum laboribus non ipsorum emendationem, sed contumeliam saltem atq; ignominiam spectant, ideoq; rationem

veram induunt calumniarum. Non uno autem modo omnia
& singula tela sua incutiunt. Primum enim ipsum Pietatis, Vir-
tutis, Modestiae, verae Prudentiae ac Diligentiae studium in sini-
stram interpretantur partem, ac pro vitiis atque criminibus acci-
piunt: ideoque contemptu, convitiis, ac calumniis non abstant,
talem non conferre ad emolumentum Juventutis, sed potius, quae
sunt ex usu ejusdem, destruere, & interitum ac perniciem adole-
scentiae allaturum; adeoque bonam etiam (vel potius erroneam
ac perversam) praetendunt conscientiam, ac responsionem, ra-
tionemque reddendam, hanc urgente se talem juventutis educandae
assuefaciendaeque; modum probare non posse. Sed ignorant cha-
racterem ac colorem proprium fidelium DEI in quacunque voca-
tione sua servorum, qui talis: *Ue corruptores, & tamen veraces.* 2.
Cor. 6. v. 8. Ipsa aeterna ac Divina Sapientia ac Lumen mundi
ὁ Σωτήρ non aliam excipiebatur fortunam. Nec Apostoli aliam ra-
tione sunt tractati. Modò, hoc erigere ac sustentare te possis
solatio, te veracem ac utilem esse iudice DEO & piis, corrupto-
rem & noxium iudicibus impiis. Licet enim caecitate profundis-
simam laborans Caiphas, ipseque a pietate alienissimi adulescentes,
ipsum Mundi Salvatorem Samaritam & Corruptorem judica-
rent; Nicodemus tamen, Josephus, aliique pietate praediti, eundem
ut veracissimum suum ac saluberrimum Magistrum aestimabant atque
praedicabant. Verum quid mirum? Quisquis piam ac juxta volunta-
tem DEI examinatum, juventutis instruendam educandamque; ratio-
nem laudare debet, amore ac aestimatione illius tangi oportet:
Quisquis amorem erga illam gerere ac contestari debet, cognitio-
nem atque peritiam ipsius acquisivisse sibi oportet: Quisquis co-
gnitione ejus non carere debet, eum Divini Spiritus illuminatione
donatum esse oportet, uti rectissime docet Maximè Reverendus
beatiss. memor. Theologus ac Illustris Rostochiensis Academiae
Professor, Dn. D. Henricus Müllerus, Dn. Hospes quondam me-
us aetatem colendus, in Horis suis Recreantibus, Germanico idio-
mate editis. Quale verò caecus de colore, tale verbi Divini illu-
minatione vacans, de pia & Christiana juventutis educandae in-
formandaeque; via fert iudicium. Quemadmodum enim illi album
nigri

nigri nomine venit: ita hic salutare atq; utile pestiferi atq; noxiâ convitio insignit. Quomodo verò is DEI lumine ac Spiritu beari posset, qui à Principe tenebrarum luperbiâ ac ferociâ occæcatus, Jesum lumē mundi in membris ac fidelibus suis odiō prosequitur ac persequitur? Deus enim veram sui cognitionem cum impio ac superbō non communicat. Lumen enim ac tenebræ, Christus ac Belial, DEUS & Diabolus unò in animō sedem ac domicilium non conjungunt. Non perturberis verò, nec confundaris ideò, quando noxii destructoris calumniâ te affligunt ii, qui cæcò ac arroganti Spiritu acti, Jesum, salutem ac utilitatem veram, haud nõrunt. Illene etiã rectè olfaciendi ac sapiendi facultate gaudet, qui gravi laborat catharro? Impietatem imbibunt sicuti aquam, animus ipforum emittit malitiam & perversa facinora, ut fons malus & plenus. Idcirco utilissima detrimenti saporem ipsis excitant, iiq; meliora pejorum, emendationem corruptionis, ædificationem destructionis, correctionem scandali titulo valdè perversò incrustant. Pietas, & Christiana, juventutem literarum ac artium liberalium studiis dicendam, instituendi manuducendiq; methodus, aliis est sapor vitæ ad vitam, sed ipsis sapor mortis (nisi ad mentem vertantur meliorem) ad mortem. Rectum tamen & utile, utilitatem reverâ afferet, & ei omnes probi erunt addicti. At non levi tibi solatio erit, jam dudum priscos Christi sectatores quòd eadem ærumna exercuerit atq; tentârît, imò deteriori Impostorum ac Atheorum calumniâ ipsi sint onerati: sic impius Apostata Julianus apud Cyrillum lib. III. magnum illum Apostolum, fidelissimumq; Christi servum Paulum injuriosissimò nomine apellat ὃν πάντας πανταχῶς τῆς πάσης γήτας καὶ ἀπατηῶνας ὑπερβαλλόμενον Παῦλον, omnes omninò unquam qui fuerunt, prestigiatores impostoresq; superantem Paulum. Quin cunctos Christi nomen professos istud passos fuisse convitium Origenes memoriæ prodidit, qui de Celso Epicureo, lib. VI. eorum, quos ipsi opposuit, ὁ δὲ, inquit, γήτας ἡμᾶς καλεῖ καὶ Φησὶν. Ille prestigiatores nos vocat. Huc pertinet Historia Barlaami, quæ Damasceno tribui solet cap. XXII. ubi Zardan, homo ethnicus, significaturus Indorum Regi Abanner, quòd fi-

lius ipſius Joſophat à Barlaamo ad Chriſtianiſmum eſſet converſus, *Improbuſ quidam*, ait, & *praſtigiator ad eum ingreſſus de Chriſtiana religionis doctrinâ ad eum verba fecit*. Et mox Aracheſ itidem Paganuſ, Barlaamum juſſu Regiſ qværenſ, *ubinam eſt*, inqvīt, *impoſitor ille, qui Regiſ filium in errorem induxit?* Qvī paulò poſt ſeq. cap. XXIII. Rex ipſe Chriſtianoſ ita compellat: *Vos, ut PESTIFEROS homineſ, ac populi ſeducſtores, ſuppliciiſ afficio, quoniam omneſ in fraudem impellitūſ*. Et Arnobiuſ lib. i. de culmine iſtò injuriæ conqværitur, qvòd ipſiuſ Atheiſmi etiam, Chriſtianoſ veteres inſimulare non ſint veriti gentileſ: qvando eoſ ita alloqvitur: *Ergone impie religioniſ ſumūſ apud voſ rei, & quòd caput rerum, ut convitio utamur veſtrò, INFAUSTI & Athei nuncupamur?* Deinde & hunc arietem calumniarum intorqvunt, ut, qvòd ſi juventuſ ex ignorantia intimæ atq; extremæ ignorantia, piæ ſuæ informationi educationiq; adverſetur, ideoq; petulanteſ atq; immorigeroſ qvòſdam motuſ non rarò excitet, in Magiſtrum ac ductorem omnem rejiciant culpam. At pari ratione artiſicioſiſſimo ac gnaviſſimo eqvorum domitori atq; ſubaſtori tribuitur ineptitudo & jaſtantia eqvorum ferorum: ſollicito ac cautiſſimo gubernatori accepta fertur, furentium fluctuum ac ventorum tempeſtaſ: aurigæ circumſpecto exorbitantia trahentium eqvorum: probo & juſtiſſimo Magiſtratui turbulenta civium ac ſubditorum ſeditio, diſcordia, motuſq; civileſ: optimiſ Parentibuſ inobediencia ac contumax liberorum petulantia: peritiſſimo Medico graſſanteſ ægrotorum affectuſ, febreſ, furor, infania. Etiamſi & eqveſ, & gubernator, & Magiſtratuſ, & Parenteſ, & Medici, fideliffimè ac dexterimè officiò ſuò fungantur, & pro omnibuſ viribuſ, quantum in ipſiſ eſt, præſtent, qvæ ipſiſ incumbunt. Vera verò turbarum iſtarum cauſa in depravatâ diſcipulorum, adoleſcentum, juvenumq; voluntate, Satanæ aſtutiſſimò impulſu, ac malignorum, invidiaq; malevolâ incenſorum hominum, dum ſeſe motibuſ maliſ non eò candore opponunt, qvò opponere ſe debebant, calidò ac noxiò ſilentio, nutu atq; conſenſu, qværenda eſt atq; collocanda. Qvī, qvòd ipſe Sapientiſſimuſ & Sanctiſſimuſ rerum humanarum Moderator Deuſ, ex arcâniſ ſuiſ conſiliuſ, non niſi

ſaluta.

salutarem scopum intendendo, nonnulla interdum permittat, ut ex iis boni aliquid & saluberrimum fructum eliciat, qui hominum *πλυπερυμοσύνη* ac curiositate, vel potius errore ac peccatō intercīpitur atq; impeditur, ignarorum, vel obliutorum, Deum per ærumnas atq; adversa ad felicitatem, per afflictiones ad salutem ac beatitudinem, per aspera ad astra ducere, ac hominum res provehere, atq; gubernare. Vel ex paternō animō utilissimam reprehensionem ac correctionem immittit, ut per eam à deviis in rectam traducat viam; sed impii pœnam etiam paternā & revera amabilem non admittentes, externā & inconstante dominante fortunā malunt sibi veram jacturam contrahere, quàm paternā ac cōmodi plenā correctione fines consequi exoptandos. Instant tamen, perniciofa intendentes convitia: Talium Præceptorum tempore multa prava à juventute sunt perpetrata. Judicium verò quoad rei veritatem simile: Christianorum priscorum tempore persecutiones & ingentes tumultus orti sunt: Christiani igitur persecutionum istarum ac tumultuum sunt causa. Illō Magistratu justō imperante turbæ inter Cives concitata: Magistratus igitur turbarum Autor est. Istō Verbi Divini piō Ministrō docente, Auditores quidam de verâ fide descivere, & dissolutam egere vitam: Minister igitur Ecclesiæ culpam commisit, *ἀπειρία* ista & dissoluta vita quòd ingruerit. Illō peritō nautâ navem gubernante, sæpè ortæ tempestates ac naufragia: Causa igitur tempe statum ac naufragiorum residet penes nautam. Sed calumnias urgent exprobrando: Cur pietatis seriam curam in moderandâ juventute gerentibus, obtingentia adversa, aliis, iisq; omnibus Præceptoribus, etiam non accidant? At si non certis in munere suō obeundō expositus fuit molestiis hic vel ille Præceptor, quis tamen, eum ab omnibus etiam aliis ærumnis fuisse liberum atq; exemptum, confirmârit? Animum verò propterea despondeat, non est necesse: Nam veram verorum Christi discipulorum notam esse, certus est, adversorum atq; ærumnarum experientiam atq;ve patientiam. Et jam olim in primitivâ Ecclesiâ idem scrupulus est injectus priscis Christianis, ipsos cum adversorum multitudine ac duritate conflictari, aliis contra omnia
ex animi

ex animi sui sententiâ læta atq; (externâ specie) prospera fluere.
Ita enim Paganos introducit loquentes Arnobius sub finem lib.
II. *Cum omnipotenti servitis Deo & eum habere confiditis salutis atq;
incolumitatis vestra curam, cur persecutiones patitur perpeti vos tantas,
atq; omnia genera pœnarum & suppliciorum subire.* Sic iidem Ethnici
apud Lactantium lib. V. cap. XXI. *Cur Deus ille singularis, ille ma-
gnus, quem rerum potentem, quem Dominum omnium confiteris, hac fieri
patitur, nec cultores suos vindicat, ac tuetur? cur deniq; qui eum non
colunt, & opulenti & potentes, & beati sunt, & honoribus regnoq;
potiuntur eosq; ipsos ditionisua ac potestati subiectos habent.* Si-
milia exprobrat Cæcilius apud Minucium Felicem: *Cui ta-
men eleganter respondet Octavius: Quod corporis humani
vitia sentimus, & patimur, non est pana, militia est: Fortitudo
enim infirmitatibus roboratur, & calamitas sapius disciplina vir-
tutis est: vires deniq; & mentis & corporis sine laboris exercitatione
torpescunt. Itaq; nobis DEUS, nec non potest subvenire, nec despiciet,
cum sit & omnium rector, & amator piorum: sed in adversis unum-
quemq; explorat & examinat, ingenium singulorum periculis pensat,
usq; ad extremam mortem voluntatem hominis sciscitatur. Itaq; ut au-
rum ignibus, sic nos discriminibus arguimur.* Hactenus Minutius Fe-
lix. Nec disciplinæ rationem solum variis maledictis lacerant
ac proscindunt, sed & doctrinam pietate ac fide humaniora Stu-
dia proponentis probris convitiisq; insectantur, & Theoninò
dente circumrodant: Quod si enim Lingvarum ac Artium hu-
maniorum civiliumq; cognitioni regulam ac cynosuram addat
pietatem, & limites morum Christiano dignorum veræq; fidei,
tum literarum studia minus rectè tractari asserunt, nec tali me-
thodò incedentem assequi penetrareq; modum rationis exercen-
dæ atq; excolendæ. Sed nonne idem est iudicium, quod & in
veteres Christianos jam multis abhinc seculis evomere non re-
formidârunt Ethnici? Stupiditatem enim & ἀπαιδείας illis ob-
jecere. Unde Arnobius lib. I. *Nos hebetes, solidi, fatui, obtusi pre-
nunntiamur & bruti.* Et lib. II. *Ita, inquit, non injustissimunducitis,
illudere tanquam stulti nobis & bruti dicentibus?* Et deinceps: *Quid
est, quod à Vobis tanquam bruti & solidi iudicemur? Qua nam injusti-
sia tanta est, ut fatui vobis credulitate in istâ videamur?* Et lib. III.

Hocciue

Hocine est illud fastidium vestrum? Sapientia hac arrogans, quæ despuitis nos ut rudes. Ita Tertullianus Apologet. cap. XLIX. Illi (gentiles) prudentes, nos inepti, illi honorandi, nos irridendi. Hieronymus Epist. 7. de Lætæ, Christianæ mulieris, patre ethnico loquens, Despuat licet, ait, & irrideat epistolam meam, & me, vel stultam & insanam clamitet: Hoc & gener ejus faciebat, antequam crederet. Imò diffidentia etiam apud quosdam oritur de ipsâ Præceptoris eruditione, si, Theologi uti loquuntur, omnem suam rationis excultæ peritiam, eruditionemq; sive Humaniorē sive Philosophicā gratiâ Dei captiveret sub obedientiâ fidei ac Christi. Tum enim luci fortè data eruditionis specimina cum ejusmodi vivendi ratione parum congruere opinantur. Verum eandem fortunam jam olim subire ac experiri coacti sunt prisca sectatores Christi. Sic enim Cæcilio apud Minutium Felicem Christiani sunt homines indocti, impoliti, rudes, agrestes; quibus, inquit, non est datum intelligere civilia. Idem, impio illi irrisori Luciano in vitâ Peregrini audiunt ἰδιῶται ἄνθρωποι. Et apud Hieronymum proœmio Catalogi Scriptorum Ecclesiasticorum arguuntur rustica simplicitatis. Nec non Julianus apud Cyrillum lib. VII. contra ipsum appellat δυσχεῖς καὶ ἀνοήτους miseris atq; insanos. Verum præterit ipsos, talem apparentem ruditatem, quæ omnem humanam doctrinam atq; experientiam regimini ac præceptis, Divinæ in monumentis Sacris revelatæ doctrinæ submittit, optimam esse sapientiam atq; eruditionem. Tales enim rudes (falsò & ex errore judicati) & agrestes, & imperiti, expugnarunt sapientes, & potentes & tyrannos, quicquid se efferebant gloriâ ac divitiis, & omnibus externis, perinde ac si non essent Viri, inquit Chrylostomus explicans verba Pauli 1. Cor. I. v. 17. ἐκ ἐπιφάνειας λόγου. ἵνα μὴ κενώσῃ ὁ σπουδὸς τῆς χάριτος. Homilia III. in hanc Epistolam. Ex hisce verò calumniis, pejus, levius, & magis temerarium judicium conflant, in fidei & Morum Christianorum legibus humaniorem doctrinam includentem. Magistrum, eum esse nauci, nullius frugis, ad docendam educandamq; juventutem haut aptum. Quæ res commotionem haut mediocrem posset excitare pio ac fideli humaniorum studiorum Præceptoris, nisi in memoriam redigendum ipsi esset consilium ac

D

judi-

judicium Illuminatissimi Christianorum Antefignani & Gentium
Magistri Pauli: *Exissimo*, inqvientis, *Deum nos Apostolos (& omnes
fideles Apostolorum asseclas) stitisse vilissimos, quasi morti traditos:
Nam fabula facti sumus mundi* (fabula Scholæ, fabula Civitatis) &
hominum. 1. Cor. IV. v. 9. At Diaboli mancipia, ac maximè cæcâ
& inutilissimâ impietate laborantes superbissimi Spiritus, levissi-
mum ac pestilentissimum hoc calumniæ convitiûq; genus jam olim
evomere, in pretiosissimos ac Summè Reverendos Viros Dei,
cùm Doctores, tum Auditores Christianæ Ecclesiæ, dum iis, quòd
inutilia essent terræ pondera, nec ullum rebus humanis com-
modum afferrent, non dubitarunt exprobrare: Sic enim contesta-
tur Tertullianus in Apologetico cap. XLII. *Sed aliò quoq; injuria-
rum titulo postulamus, & infructuosi in negotiis dicimur*. Declarare
hoc etiam voluit Svetonius, dum in vitâ Domitiani cap. XV. Fla-
vium Clementem (qui Autore Dione Cassio Christianus fuit) ho-
minem vocat *contemptissima inertia*. Verum in impietatis & vitio-
rum studiò ac technis, artibusq; Diabolicis (in quibus perversi ac
pravi frugiferi sunt) Pietatem cum Eruditione civili conjungen-
tes Præceptores omnesq; vero Christiani nomine digni, inertes
sunt ac frigidi, sed illam felicem ac saluberrimam inertiam resar-
ciunt solertiâ, sagacitate, aptitudine ac diligentia laudatissimâ,
dum omnium rerum, quæ in universi mundi structurâ reperiu-
tur, utilissimâ Pietate, cujus utilitas ad omnia se extendit, & in hâc
& in alterâ vitâ benignissimis ac præstantissimis compensatur bo-
nis, illiusq; placitis subactâ virtute atq; eruditione, ad Summam
Summi & sanctissimi temporis ac æternitatis Domini ac Regis glo-
riam, & haut fucatam, nec apparentem, sed veram aliorum ho-
minum utilitatem, omnia sua rerum agendarum consilia refe-
runt. Impii contra & mundanis cupiditatibus mancipati, licet
eruditione suâ atq; experienciâ, alacritate atq; vigore, divitiarum
atq; honorum adminiculis pessimè abutantur, & in superbiâ, fe-
rocitate, temeritate, contumeliis inferendis, levitate, convitiis,
calumniis, vituperiis sint frugiferi ac solertes: Nam *filiî hujus
mundi* (ac tenebrarum) *sagaciores sunt in suo genere* (malitiæ, vitio-
rum, & peccatorum) *quàm filii lucis*. Luc. XVI. v. 8. tamen in salu-
taribus

taribus & iudiciò Dei ac Verbi Divini reverà utilissimis ad pietatem dirigendis negotiis, steriles sunt, inutiles, rudes atq; inepti. Nec exiguam remoram salutiferis maximeq; necessariis, delictorum ac vitiorum morbos sanantes literas, urgentis Præceptoris, propositis injicit temerarium illud ac leve, perperam divulgatum, nec ipsam adulescentiam celatum, iudicium. Juventutem alienò ab ipso esse animò, & odiò in eum flagrare. Quid verò mirum, cum idem non emendationem ac ædificationem (quam Theologi vocant) sed perniciem saltem intendens convitium jam primis sub novò fœdere Christianis objectum atq; intortum sit: Nam Tertullianus Apologet. cap. II. ait, si Paganorum iudiciò standum, *Christianum hominem, omnium merum, ac nature totius, esse inimicum.* Sed latet illos, iudiciorum temeritate ac levitate præcipitados atq; occæcatos convitiatos, proprietates omnium verorum Christi cultorum & sic piorum etiam docentium, rem ob perversam, ac originali lue depravatam juventutis naturam aliter esse non posse: Nihil enim aliud ipsi obtingit, quàm quod aperitissimè disertissimeq; cum summus orbis terrarum Magister præmonuit, uti supra jam est confirmatum: & quod celestis Doctrinæ Doctor Magnus Paulus docet: *Omnibus pie in Christo vita studentibus necesse est, ut persecutionem patientur.* II. Tim. III. v. 12. Et Act. XIV. v. 22. *Oportet nos multas per arumnas (odia, persecutiones) ingredi regnum Celorum (& alios in illud ducere.)* Suò tamen tempore Sapientia Divina verum reddere potest ac solet illud suum: *Quando via alicujus Domino placent, tum etiam inimicos ipsius ipsi conciliat.* Prov. XVI. v. 7. Hanc & similem perversorum iudiciorum, ac carpendi, reformandiq; modorum machinam intentant non tantum ætatis ac fortunæ provectæ, verum puerilis etiam ac cujuscunq; conditionis homines, omnes & singuli iudiciũ in Scholarum ac juventutis assvesationem directionemq; sibi usurpantes atq; arrogantes, & in alienis officiis curiosi ac ἀλλοτερο-επισκοπίαν atq; πολυπραγμοσύνην haut vitantes, cum tamen tanta rerum suarum corrigendarum esset multitudo atq; atrocitas, cui emendandæ industriæ atq; operæ satis insumere non poterunt omnem etiam per ætatem, Sanioribus autem arbitrandum

relinquo, utrum cuius iudicium in Juventutis ad literarum & Artium studia informandæ educandæq; Methodum permitti merito ac concedi possit? utrum enim quivis mysteria gloriæ Divinæ ac Caritatis Christianæ, ac dogmata fidei & morum Christianorum solidè comperta habet atq; explorata? utrum quivis principia ac præcepta Virtutum moralium & Intellectualium, & Juris Naturæ sibi familiaria reddidit atq; cognita? Utrum quivis scientiis contemplandi rerum naturas, in rebus creatis propositas, exquisitè est imbutus? utrum quivis capit artem ratiocinandi, & opiniones ac consuetudines populares à veritate ac scientiâ distinguendi? utrum quivis instructus est arte persuadendi, petitiæ ex imis genii atq; indolis humanæ visceribus ac recessibus? Utrum quivis sibi comparavit, optimam commodissimam, atq; expeditissimam methodum tradendi & cognoscendi Poësin, Linguas, Latinam, Græcam, alias? Licet enim hujusmodi omnia & singula apud teneram & rudem adolescentiam ac juventutem in Scholis proponendi locus commodus non detur, tamen in rudimentis ac primordiis literarum studiorumq; humaniorum, & tyrociniis educandæ juventutis, cuncta suo jure debent, ad priora illa, tanquam ad cynosuram ac facem, revocari atq; dirigi, nec non laudata illa cognoscendi vivendiq; subsidia, quantum in institutionem assuefactionemq; adolescentum juvenumq; cadit, cum iudiciò accommodari. Dicta verò hæc sunt, de Pii & Fidelis Humaniorum Studiorum Præceptoris Publici conditione; intentione non eâ, ut ipsum officium adducatur in odium vel contemptum: non enim ipsum officium, sed istud affligentia vitia & malitiam hominum notamus; vel Scholarum dignitas imminuatur, vel liberalia ingenia ab hoc vitæ genere eligendò, suscipiendò, aut retinendò retrahantur atq; deterreantur. Ipsum enim officium eò locò merito est habendum, quò istud habuit beatissimus Veritatis Cælestis restaurator Lutherus Tom. V. Jenens. fol. 184. b. *Diligenti, Germanicò idiomate inqviens, ac probo Ludimagistro, aut Magistro, vel quicumq; est, qui pueros fideliter ducit & docet, nunquam satis mercedis conferri potest, nec ullâ pecuniâ dignum solvi pramium.* Et ex eadem ratione Tom. II. Jenens. fol. 454. & seqq. Consules & Senatores

tores omnium Civitatum per Germaniam gravissimè adhortatur, ut operam dent Christianis Scholis erigendis & conservandis. Hæc autem eò saltem in medium volui proferre, ut delineationem hanc qualemcumq; officio istò ritè functurus, vel fingens cum suâ scientiâ experienciâq; conjungens eò expeditus, felicitusq; cavere sibi queat à telis prævisis. Equidem verò non invitus, sed non levibus de causis ultrò hæc mecum agitans consilia, sponte meâ Con-Rectoratu meò, hætenus quem gessi, relicto, Wismariensi Scholæ valedicere jam volui: quòd, alias silentio ut involvam rationes, nunquam, si Providentiæ ac Voluntati DEI erga me Paternæ ita visum fuisset, fixum firmumq; mihi fuerit, omnem ætatem apud omninò non educatam atq; indomitam juventutem in Scholis consumere, nec primus ultimusq; si sapientiæ ita placuisset Divinæ, studiorum meorum scopus soli Scholæ fuerit dedicatus. Nec exempla desunt eorum, qui provinciis Scholasticis depositis ad alia vitæ genera sponte suâ eligenda animum appulere. Mentionem enim jam ante feci Clarissimi Viri; Dn. M. Casparis Sagittarii, Luneburgensis, Convictoris quondam & amici mei benivoli in Illustri Academiâ Juliâ apud Maximè Reverendum Dn. D. Cellarium. Hic enim legitimè ad Rectoratum Scholæ Salfeldensis vocatus, per triennium saltem ei præfuit, postea in Illustrem Jenensem Academiam iterum se conferens, cujus jam in Philosophicâ Facaltate Professor, & S. S. Theolog. Doctorandus esse mihi nunciatus est: quòd ipsius consilium perspicere potest ex scripto quodam Jenæ in lucem publicam protractò, quòd inscribitur: Casparis Sagittarii, Luneburgensis, Philos. Mag. & S. S. Theol. Doctorandi, Scholæ Salfeldensis quondam Rectoris Introitus & Exitus Salfeldensis, duabus Orationibus I. de Miseriâ Præceptorum Scholæ II. Valedictoriâ ostensus. Et in proximò meò susceptò itinere bina etiam alia, licet nullò modò cum iis me comparatum velim, Excellentissimorum Virorum exempla ad aures meas pervenere, quorum alterum ex ipsò gravissimò ore Maximè Reverendi & Amplissimi Viri, Dn. D. Michaelis Cobabi accepi, alterum de Excellentissimò Dn. D. Hildebrandò à Maximè Reverendò quodam Viro mihi est recensitum.

Nihil igitur superest, gratias quam ut agam habeamq; singulares, ac nunquam intermorituras iis, quorum merita ac beneficia in me per tempus Officii hujus mei gesti, consistere maxima ac praestantissima. Tibi itaq; benignitatis ac gratiae infinitae ac nullis lingvis ac hominibus satis celebrandae fons atq;ve Origo DEUS, quae gratiae? quae pietas? qui laudis ac gloriae fervor? à me debetur, quod de throno ac Majestate Divinae Tuae Potentiae ac Gloriae, gratiae Tuae clementissimos radios in me immittere, hominum terrenam Autoritate pollentium animos ad ornamentum meum flectere, & ad Juventutis Sanctissimo Nomini Tuo in primis dicandae atq; consecrandae mentes instruendas, moderandasq; mediis honoris plenissimis vocare & constituere annuisti. Tu unus & solus fide tutissimam, varias in me vim suam tentantium malorum turmas, benignissimè paterneq; prohibuisti atq; propulsasti. Tu cum ex Academia Rostochiensis Celeberrimam ad locum, ad quem viam mihi muniveras ac vocaras, iter ingrederer, bellicam tempestate grassante, per medias exercituum armatorumq; cohortes, pericula omnia avertens, securè atq; tranquillè me duxisti. Tu cum ipso mihi demandato munere initia capientis livoris, calumniarum, levium temerariorumq; judiciorum, adversorum, angustiarum, ac persecutionum onus, humeris meis non nimis grave reddidisti, sed sub molestiarum istarum angustiis animum meum confirmasti, meq; ne omnino succumberem, sustinuisti ac conservasti. Tu morborum vim ac mortis tentamina pro Divina ac Paterna Voluntate Tua absumere me non permisisti! Tu sub innumeris Obsidionis periculis non tantum ab omni clade ac calamitate liberum me esse, volitantium per aedium ac platearum spatia globulorum impetum à latere meo remove voluisti, verum etiam robur mentis addere, ut in Te quietus ac latus nec in precibus, nec in laboribus obeundis impeditus fuerim, sed peregrinus ac desertus incolas solatio demulcere potuerim atq; sedare. Tu belli calamitatem subsequenter, pestis ac morborum, plurimos vel Parentibus, vel liberis, vel uxoribus, vel fratribus ac sororibus, vel cognatis ac amicis suis carissimis orbantium, atrocitatem mihi pestiferam atq; insalubrem esse non es passus! Tu
sub

sub malis & animi & vitæ & famæ & sanitatis suppressionem tentantibus pro Tuâ Sapientiâ ac gratiâ, crexisti me atq; corroborasti! Tu in Officii impositi partibus ad Juventutis animos juxta Pietatis Tuæq; sanctissimæ voluntatis, Virtutis, Eruditionis, Modestix, ac veræ Prudentix placita ac consulta assuefaciendos commovendosq; & à vitiorum flagitiorumq; turpitudine seridè deterrèndos arcendosq; fidem, candorem ac zelum concessisti. Tu sub Conjugii, cujus mihi Providentia Tua ductrix fuit certa, ordine cum dilectissimâ Uxore, multa & sempiternâ memoriâ recolenda in me contulisti beneficia. Tu Uxorem eandem, debitò affectu prosequendam, pro Sapientiæ ac Voluntatis Tuæ Cælestis Autoritate superesse diutius noluisti, sed ex vita hujus molestiis in tranquillitatis, gaudiorum, beatitudinis ac felicitatis Supremæ Cælum ac Palatium transferre, & lumine gloriæq; infinitâ, fidem ac caritatem animæ Ipsius in SERVATORE constantem, ex gratiâ compensare jam censuisti. Tu sub ipsis adversorum insultibus, non pauca bonitatis Tuæ ac amoris Paterni clementissima documenta circumfluere me jussisti! Tibi igitur, Tibi quicquid in Spiritualibus, quicquid in Naturalibus, quicquid in æternis, quicquid in temporalibus, quicquid animæ, quicquid animo, quicquid corpori, quicquid fortunæ commodare placuit, uni acceptû refero, uni ad æternam gloriam defero, consecro, submitto. Tu igitur, unice rerum mearum fidelis Tutor ac Prospector, salutis meæ expectandæ pro sanctissimâ ac celebratissimâ Nominis Tui benignitate ac gratiâ consule! Alterò locò ad Magnificum & Amplissimum Civitatis hujus WISMARIENSIS SENATUM mea se convertit oratio: Vestra, Domini ac Patroni observandi, à Divinâ Directione consideratâ si discedo, beneficentia est, quòd ad Con-Rectorum Wis-mariensis Scholæ ob beatum Clarissimi Dn. Antecessoris mei M. Georgii Dikii vacantem, meæ fidei committendum magnam benivolentiam ac propensissimam promptitudinem declarastis. Vestra laudatissima atq; Illustris Humanitas est, quòd non tantum egregiis Magistratibus dignæ civilitatis indicis, me hic Wismariæ, ad Spartam oblatam, favorem non mediocrem contestantibus rationibus, inflammare, verum etiam in plenò Magnifici & Amplis-

simi

smi SENATUS confessu me præ aliis unanimi consensu eligere, & honoris plenissimis literis ex ædibus Maximè Reverendi, Excellentiss. & Ampliss. beatiss. memor. Dn. D. Superintendentis ac Professoris Theologi Rostochiensis Dn. Henrici Mülleri, citra ullum meum ambitum ultrò, me ad Officium hoc Publicum vocare voluistis. Vestrum observantiâ ac cultu complectendum meritum est, quòd non unum de Vestrò me ornandi augendiq; studio testificans specimen, in me extare sivistis. Vestra eximiis extollenda laudibus Comitatus est, quòd, quam gravibus de causis desideravi ac petii, dimissionem meam variis honoris indiciiis prosequi non dubitastis. Vestra gratâ mente agnoscenda benevolentia ac cura in me est, quòd per Dn. SECRETARIUM ultrò honorificum mihi offerendum curastis Testimonium, & jam reipsâ nomine totius Magnifici & Amplissimi SENATUS mecum communicastis, quòd rebus meis contra malevolorum ac calumniatorum machinas imposterum etiam prudenter consulere voluistis. Vestra Celeberrima solertia est, quòd Examini Juventutis Scholasticæ Publico non ita pridem non inviti, sed diligentes interfuistis, & de laborum meorum, Juventutem informandi Assvefaciendiq; Methodò, honestè sentiistis atq; existimastis. Vestrum prædicandum de me judicium est, quòd nuper circa introductionem mei Dn. Successoris, Magnificus Vestri Ordinis Vir, pro Oratione Publicâ in Æde Monachorum Scholæ proximâ, præsentè Primatum Civitatis Coronâ, & Juventute Cætûs Scholastici in famâ meâ decorandâ ornandâq; fuerit multus. Vestra evehenda facilitas est, quòd non tantum Valedictioni huic meæ Publicæ locum promptum dare, verum etiam splendidâ & solenni Vestrâ præsentia eidem adesse non recusastis. Valete, Patroni colendi, Valete. Summus Rerum publicarum ac Regnorum Gubernator consilia Vestra gravissima dirigat in Nominis sui Magni gloriam, in Civitatis hujus Wismariensis emolumentum atq; salutare incrementum, & Vestram omnium & singulorum veram felicitatem atq; salutem. Valete, & sicubi fortè me absente occasio ferret, famam meam contra maligna conamina defendite pro Vestra Autoritate. Nec minores gratias Maximè Reverendo & Amplissimo

plissimo MINISTERIO, quas mente piâ concipere possum, ago habeoq; immortales. Non tantum enim publicè pro Concione Sacrà Verbum Divinum pro occasione proponendi dicendiq; copiam mihi fecistis, verum nemo etiam Vestri Ordinis reperitur, cujus peculiaria in me merita atq; ornamenta dignis evehere laudibus non sim obstrictus. Prospiciat sanctissimus Prophetici Officii Institutor ac Defensor DEUS Vestris venerandis functionibus etiam in posterum de Veritate Cælestis ac peculiariter revelatæ Doctrinæ, de Zelò ac sanctimoniâ in vitâ urgendâ, de sanis ac salutaribus consiliis adversus versutissimi Mundi ac Satanzæ insidias ac machinationes, de Ecclesiæ augendæ stabilisq; utilissimâ ac maximè necessariâ concordia, de Spiritu igneo ad veritatem contra contemptores defendendam, de Spiritu Candoris ad propagandâ Gloriam & Voluntatem Divinam. Et Vos, Ornatissimi & Florentissimi Urbis hujus Wismariensis CIVES, quorum dilecta Conjugii Pignora & sanguinis agnatione conjuncti, maximum Juventutis Scholasticæ numerum constituunt, Valet. Multorum ex Ordine Vestro Humanitatem, officiorumq; promptitudinem gratâ experientiâ compertam habeo atq; exploratam, Consulat summus rei familiaris Administrator ac Conservator DEUS Vestræ etiam tranquillitati ac Paci, ne tot bellorum fluctibus, novisq; mutationum procellis magis magisq; jactemini. Consulat Vobis de constanti istiusmodi regimine, quod Vestri emolumentis atq; salutis curam non deponat. Consulat commercii Vestris per maris securitatem pacemq; agitandis. Consulat crescenti florentiq; Vestræ victus ac necessariorum copia. Jam ad Vos, Clarissimi ac Doctissimi Dn. COLLEGÆ, Fautores & Amici Honoratissimi, mea dicendi, se flectit materia. Quicquid benevolentia, quicquid candoris, quicquid humanitatis, quicquid benignitatis testificari mihi propendistis, omne id confirmo Vobis non in immemorem ingratumq; fore collatum. Testor verò Vos vicissim, annon, quantum Divina mihi permisit Bonitas, & mearum fuit partium, ex imis sinceri animi penetralibus sollicitus fuerim de universi Cætus Scholastici salute, emendatione, honestâ tranquillitate, utili ordine, dignitate, emolumentò, incrementò. Testor Vos, annon, quantum in me fuit, omnem dissidiorum ac litium occasionem studio seriò declinârim, ac in quietis

E

concor-

concordiâq; felicitate Vobiscum semper agere sim annisus. Testor Vos, utrum ullius Dn. Collegæ honori, commodis, famæq; insidias struxerim, annon potius animum gesserim in omnium & singulorum felicitatem benivolum atq; propensum. Testor Vos, annon ex imis sinceritatis visceribus in votis habuerim & reipsâ pro viribus allaborârim, ut tam Inferioribus, quàm Superioribus Dn. Collegis, ab omnibus & singulis discipulis, suis Divinis præceptis postulatus ac congruus honos, constaret, & omnia in Scholasticâ etiam societate, ordine ac decenter transigerentur, Sapientissimus Scholarum Protector Vestræ etiam salutis ac veræ felicitatis curam gerat fidelem: Dirigat mentes Vestras, ad Sui Summi & Sanctissimi Nominis gloriam cum magis magisq; agnoscendam, tum in dies ardentius exercendam, propagandam, urgendam. Gubernet consilia ac proposita Vestra ad Timorem Domini teneræ ætati instillandum, ad pectora Ipsius, utilissimâ, quantum in illam cadit, Voluntatis Divinæ eruditione ac Pietate imbuenda, ad solidæ Virtutis, Modestæ, atq; laboris consultis studia ac vitam ipsius instruendam. Provehat omnes operas Vestras salutare, in fines salutares. Equidem, quicquid ullâ occasione grati atq; accepti in Vos, vel Vestros à me proficisci ac redundare poterit, quicquid candore, quicquid fide, quicquid benevolentia, quicquid officiorum promptitudine unquam potero, id omne Claritatibus ac Præstantiis Vestris sanctè polliceor atq; deferro. Unicum hoc à Vobis saltem humaniter desidero, ut honestam ac benivolam mei memoriam conservetis: & si fortè calumniæ quædam procella suboriretur, eam candidâ ac decorâ Vestrâ existimatione deleatis. Jam Vos, JUVENES & ADOLESCENTES Politissimi, Discipuli hætenus & Auditores tenerri-
mò amoris affectu complectendi, ultimum compello. Et quemadmodum omnibus in Societatibus & boni & perversi, & recti & incurvi vestigia licet reperire; Ita multorum Juvenum ac adolescentum, Discipulorum meorum carissimorum, amorem, reverentiam, obedientiam, ac in regiâ virtutum viâ incedendi atq; sequendi propensionem, discendi atq; in literarum studiis proficiendi ardorem ac diligentiam, non possum non jam publicò elogiò declarare, prædicare, celebrare. Meam verò fidem, (absq; jactantiâ in Divinæ gratiæ laudem quod dixerim) meam inte-

grita .

gritatem, meum studium ac zelum, dextrâ informatione ac salu-
bri assvefactione Vos non tingendi tantum, sed & imbuendi, no-
stis. Nostis, quàm præcipua operarum ac consiliorum meorum
cura atq; industria illam propositam sibi habuerit metam, ut im-
biberetis eam cognitionem ac Sapientiam, quæ omnem humanam
peritiam doctrinamq; longissimè post se relinquit; agnitionem,
quanta à Vestrà ætate, præsentibus dextris ac utilibus adminiculis
atq; adjunctis, expectari potest, Nominis Divini; timorem
Vestri Creatoris, Redemptoris, Regeneratoris; & cum hujus vi-
tæ felicitate, tum æternæ gloriæ beatitudine circumfluentem,
Pietatem. Nostis quomodo, labore quantum contendere potui,
quantum industriâ conniti, eò animum intenderim, ut non tan-
tum pectus Vestrum accuratâ & solidâ literarum & artium eru-
ditione repleretis, verum etiam animum præstantissimò virtutum
munimento confirmaretis, adeoq; de aliis hominibus aliquandò
benè merendi & scientiam facultatemq;, & voluntatem procli-
vem atq; honestam acquireretis. Nostis, quàm seriò & ex inti-
mis animi recessibus profectò zelò à levitatis, temeritatis, arrogan-
tiæ ac ferocitatis luxurie, ad actionum, verborum, gestuum &
mentis modestiam, Vos incenderim atq; instigârim. Nostis, quan-
tam curam, quantum operam, quantas cogitationes in eò ponere
solitus sim, ut laboris & assiduitatis fervorem Vobis commenda-
rem, & affectu Paternò Vos monerem,

Ne molles transire dies, aut tempora luxu
pateremini, cum virtutis rami è laboribus atq; sudoribus produ-
cantur, & nihil tam arduum sit, quod non expugnet intenta ope-
ra & diligens cura. Nostis, quantum caritate Vos sim amplexatus,
quàm in oculis Vos gesserim, quàm Vestra salus ac futura felicitas
mihi hæserit in medullis. Jam verò Vobis acclamo ultimum VA-
LE. VALETE, Animulæ meæ, VALETE. DEUS O. M. guber-
net semitas Vestras ad Majestatis Suae Infinitæ decus illustrandum,
ad Ecclesiæ fructus salutare, ad Reip. haut fucatum emolumen-
tum, ad Familiarum Vestrarum ornamentum ac gaudium, ad
Vestram ipsorummet salutem atq; incrementum. Quod si ali-
quando occasio suppetet rebus ac studiis Vestris consulendi, ope-
ram dabo, ut Vobis nullum à me amoris, nullum benivolentiæ,
nullum ornandi officium defuisse videatur. Nihil verò à Vobis

iterum exigo, nisi ut animò gratò ac memori mihi sitis affixi: honestam de me foveatis existimationem, ac famæ meæ contra malitiæ ac vitiorum insultus sitis defensores atq; propugnatores. Tandem Vobis, AUDITORES O. O. Honoratissimi, gratias quas possum, quas debeo, ago habeoq; nunquam intermorituras, quòd splendidam ac conspicuam Vestram præsentiam Valedicenti mihi non recusastis, sed ad aures humanas ac benevolas præbendas fueritis prompti atq; parati. Omnes Valet.

Omnes Favete. DIXI.

Μὲν Ἀόξα τῶ Θεῶ.

TESTIMONIUM MAXIME REVERENDÆ
FACULTATIS THEOLOGICÆ ROSTOCHIENSIS.
DECANUS, SENIOR, CETERIQVE PROFESSORES
FACULTATIS THEOLOGICÆ IN ACADEMIA
ROSTOCHIENSI

Benivolo LECTORI

S. P. D.

Memorabilis illa SALVATORIS, eademq; triplicata de caractere veri Discipuli sententia est, quam inter Amanuenses S. Spiritus Evangelistas præcipuè consignavit Lucas c. XIV, v. 26. Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & liberos, & fratres, & sorores, atq; adeò etiam animam suam, non potest meus esse Discipulus. v. 27. Et quisquis non portat crucem suam, & sequitur me, non potest meus esse Discipulus. v. 33. Quisquis non valedicit omnibus bonis suis, non potest meus esse Discipulus: ad quæ Christi verba pro suæ conscientiæ teneritudine totus contremuit Origenes. Ita sc. Christianos & præcipuè futuros horum Doctores & Duces, non ad inanum quæstionum, & inutilium argutiarum labyrinthos, non ad externam, eandemq; Scenicam & Theatricam potius, quàm verè Practicam solidamq; nominis Christiani professionem; sed ad
Subli-

Sublimem illam Theologiam, ad absolutissimam dilectionis & gloriae Dei praelaturam, abdicandorumq; omnium illorum, quæ ceteroqvi ex benedictione Dei possidentur, vel ex Providentiæ Divinæ gratiosæ dono obtinentur, inq; decenti veneratione habentur, hujus seculi bonorum, si-ve sint σώματα, si-ve χήματα, quantumcunq; & quomodocunq; pretiosa nobis & jucunda, post habendorumq; unus Numinis, & nominis JESU dilectioni & gloriae prothymiam, ad Crucis Sapientiam vocavit, velut extra quam Christiani pariter & Theologi professio delicata est, & sine Conflictatione jactatio, ipsiq; qui illò nomine censentur, dum in hujus seculi deliciis, luxuriâ, opibus, honoribus studia sua ponunt, dum otium potius, quam operosum virtutis studium petunt, & ante quam vincunt, præproperè Coronam exigunt, Spectatores magis sunt, quam præliatores, cum contra quos manet gloria, illos expectet injuria, ac illam Crucis, quam ὁ πλάσσει λαγχύει dilectissimis immittit Filiis Sapientiam, seu illius intelligentiâ, selectissimo argento, auro, carbunculis præferat ὁ Σεφώτει, Beatum proclamans, qui illam consequatur. Prov. III. 11. 12. 13. 14. 15. Ita & alibi ὁ Σωτήρ non ad obscuram quandam & tenebricosam humunculorum nova quædam Comminiscentium, suisq; opinionibus, somniis, placitis, ac inventiunculis veram Christi doctrinam obscurantium matæologiam Scholasticam: sed ad veram, & incomparabiliter sublimiorem Philosophiam Discipulos suos vocavit, dum intonuit illud: BEATI qui in hoc seculo lugent, BEATI qui sunt mites, BEATI qui esuriunt & sitiunt justitiam, BEATI qui sunt misericordes, BEATI qui sunt mundo corde, BEATI qui sunt pacifici, BEATI quos persequuntur homines justitiæ causâ. Matth. V. à v. 3. ad v. 11. Invitavit, ut auscultarem sibi SAPIENTIÆ Discipulos acclamanti: DISCITE A ME, QVOD MITIS SIM ET HUMILIS CORDE. Matth. XI. 29. Atq;

Atq; illò nomine Veræq; illius Theologiæ studiò & praxi commendandus est *Vir Clarissimus Dominus DANIEL LIPPIUS* Lübecensis, Philosophiæ Magister & S. S. Theolog. Cultor Veteranus & laudatissimus, Amicus noster dilectus: Licet enim non saltim in Philosophicis & Philologicis Sanctioribus Studiis, quibus elegantia ingenia præparantur ad superiorū disciplinam tantò accuratius sibi comparandam, omne punctum tulerit; sed & Sacratissimæ Theologiæ, quò *ἁδανλὺς* aliquando esset, & utibile in domò Domini instrumentum, incredibili studiò, indefessò diurnò nocturnòq; labore, nec sine illustri *εργασίῃ* primariam operam accommodaverit, ut aliquando talis evaderet, qualem Presbyterum in *Timotheo suo* describit Paulus, & in alterò *Timotheo* Isidorus ep. 146. tamen quò id obtineret, commendatissimas ubiq; sibi habuit & superiores DOMINI JESU regulas, & illam à Paulò præscriptam *Timotheo: Eslo exemplar fidelium in sermone, in conversatione, in charitate, in Spiritu, in fide, in castitate, intentus eslo lectioni, exhortationi, doctrina: Hac meditare, Et id age, ut tuus profectus manifestus sit inter omnes.* 2. ad Tim. II. 24. 25. A Nobilissimo & Amplissimò Senatu Wismariensi ad ConRectoratum Scholæ Anno cIo lbc LXXV. vocatus, Spartam honorificè oblatam reverenter admisit, studium cupidissimumq; benè de Adolescentiâ sibi commissâ merendi animum, unâ cum patientiâ ærumnarum, variarumq; quæ in illò pulvere Scholasticò Spartanâ sæpè generositate sunt concoqvendæ, molestiarum, amplissimè probavit, sic, ut nos spes certa foveat, gratiam DEI in ipsum collatam, in illò munere, commissâq; illi parte apud quosdam elegantes animos inanem non fuisse. Ceterum cum functio illa Scholastica à Studiò Theologiæ, cui penitus incumbere, fixum ipsi sedebat, longius avocaret, missionem, quam reverenter

reuter poposcit, honorificam, nec sine testimoniò impe-
travit. Reversus ad nos rationem instituti sui Proposi-
tiq; intimius explicuit, nec nisi *μαρτυρήσει* hinc exire
voluit, cui proinde honestè petenti testimonium præsens
communi consensu decrevimus. Nunc quod superest
DEUM OPT. MAX. ut ex altò benedicere, laudatumq;
DN. M. DANIELEM LIPPIUM organum facere velit Suo
Nomini gloriæq; propagandæ, & ipsi Ecclesiæ decorum
ac publicè utibile, submississimè oramus, & obtestamur:
Illustribus autem studiorum Sanctiorum Mæcenatibus &
Ecclesiarum Patronis Virum Clarissimum, ut faveant,
& patrociniū ipsi liberaliter accommodent, eā quā fas
est, reverentiā & humanitate, commendamus. Dabatur
sub Sigillò Collegii nostri Theologici, Rostochii
d. XIV. April. A. O. R. c15 13c LXXVII.

TESTIMONIUM MAGNIFICI SENATUS
WISMARIENSIS.

Wir Bürgermeistere und Rath der Stadt Wis-
mar/urkunden und bekennen hiemit/ das wir den Wohl-
Ehrenvesten und Wohlgelahrten Herrn M. Daniel Lip-
pium, vor etwa 2. Jahren zum Con-Rectore dieser unserer
Stadt Schuelen vociret und benennet haben; Ob wir nun wol zu
unseren Theil gewünschet hetten/ daß wir zu beyden Theilen bey der
damahls aufgefertigter Bestallung länger und beständiger hetten
verbleiben können/ immassen des Herz: Conrectoris sonderbahre E-
rudition

Erudition und gute methode in informatione sich in wachsender Zeit
gnugsam hervor gethan/ daß wir auch dieser wegen mit demselben
ganz wohl hetten zu frieden sein können; Als aber dennoch des
Herrn Con-Rectoris Gelegenheit nicht zugelassen/ der mühsamen
Schularbeit länger obzuliegen/ Ihm also selbst beliebt/ seyn Officiū
Uns zu resigniren/ und seine dimission zu bitten/ inmassen er größere
Beliebung trüge in Predigten sich fürters zu exerciren/ und der-
mahleins nach Gottes Willen in Ministerio gebrauchen zu lassen;
So haben wir auch diesem seinem Begehren Raum unstaatt gegebē.

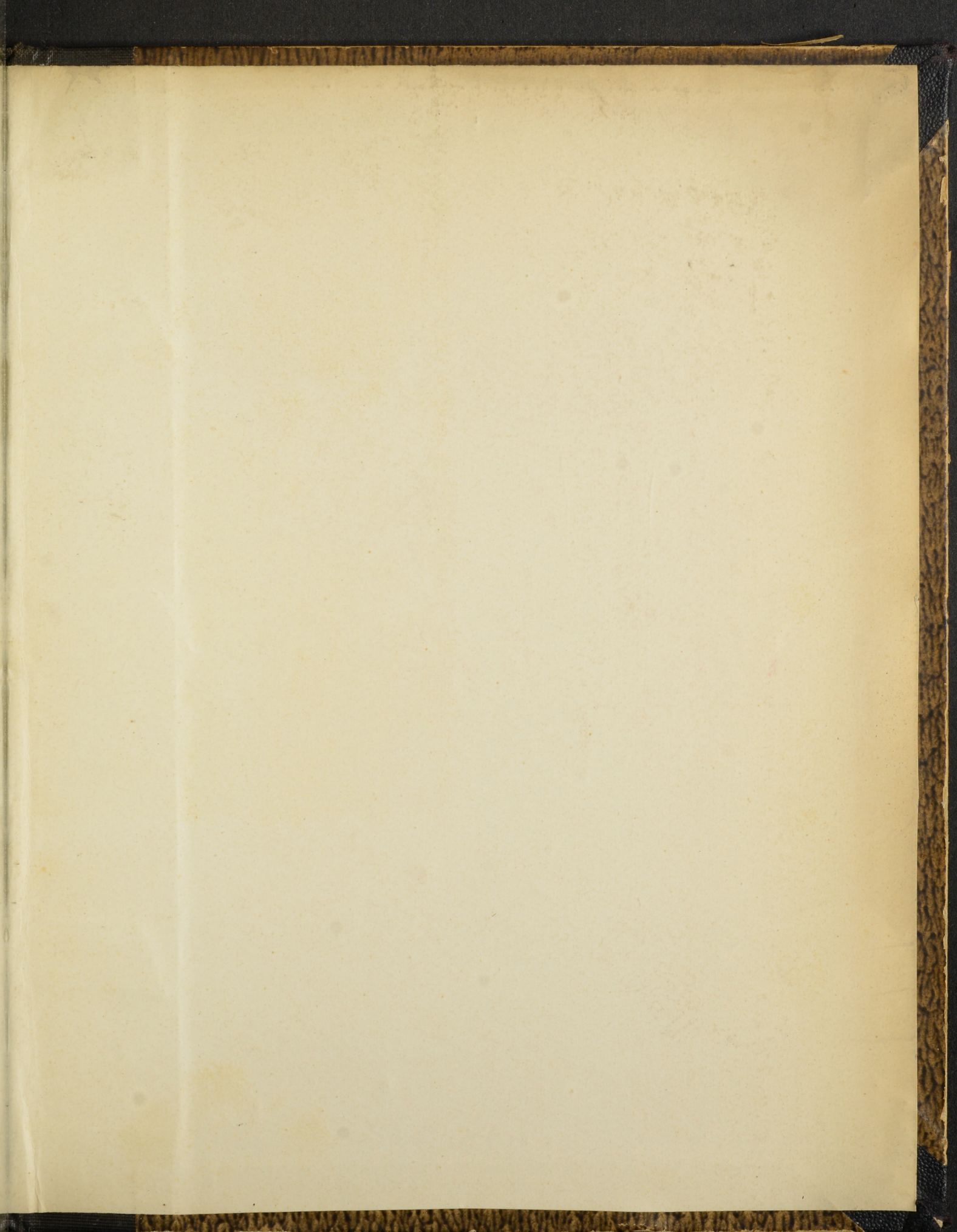
Als er aber auch umb diß unser Gezeugniß zu seinem Abschiede
angefuchet/ haben wir dasselbe zur steuwr der Warheit nicht verhal-
ten wollen/ einen jeden nach Standes Gebühr unterthänigst/ unter-
Dienst und freundlichen Ersuchen/ er beliebe diesem unsere Gezeugniß
nicht allein vollkommen Glauben bey zu legen/ besondern auch dem
Herrn M. Lippio seiner guten Erudition und beywohnenden pietät
halber allen beförderlichen und guten Willen zu erweisen; welches
wir in Begebenheiten gerne wieder erkennen/ Gegeben unter unse-
rem Nahts Insiege/ den 15. May Anno 1677.

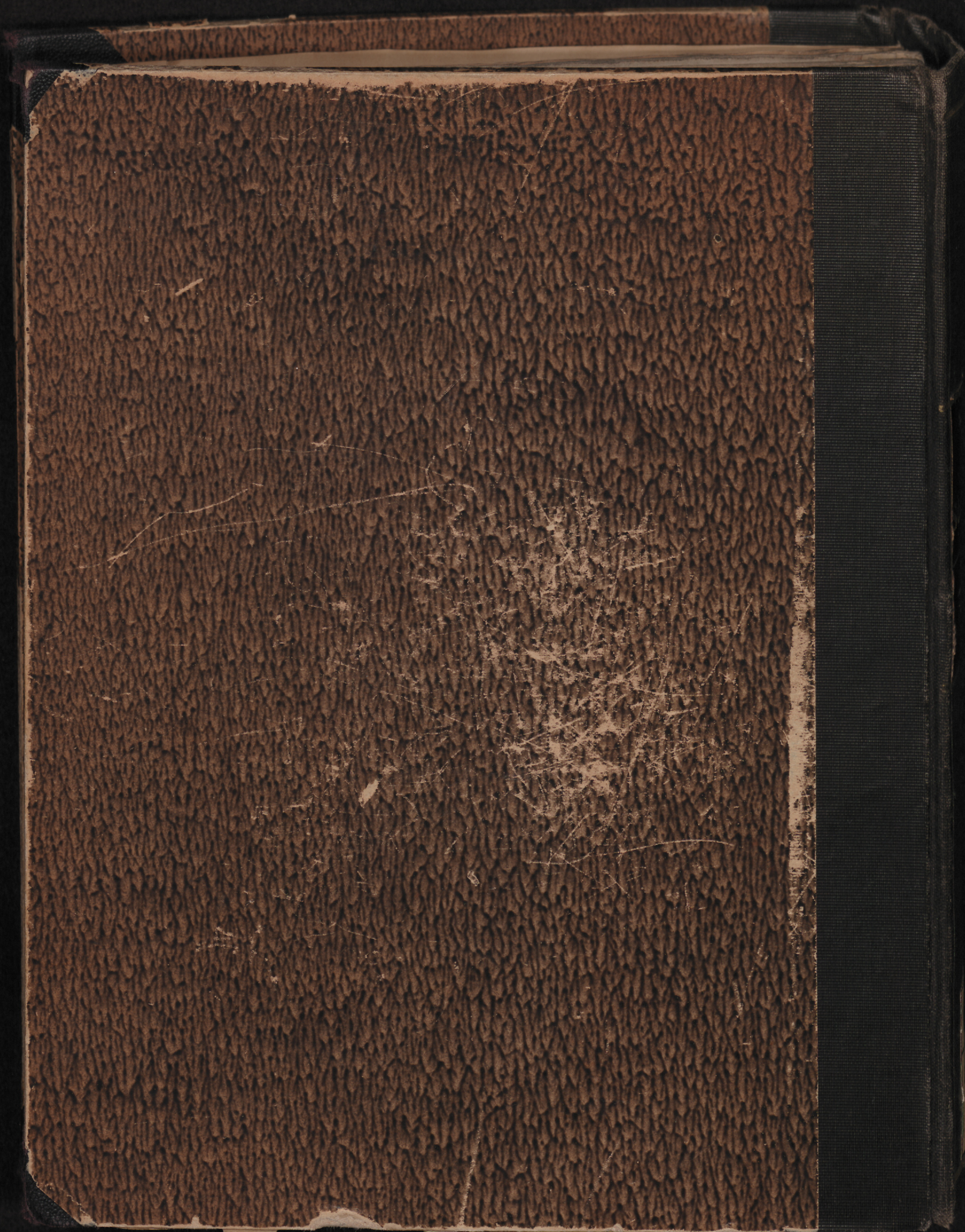
L. S.

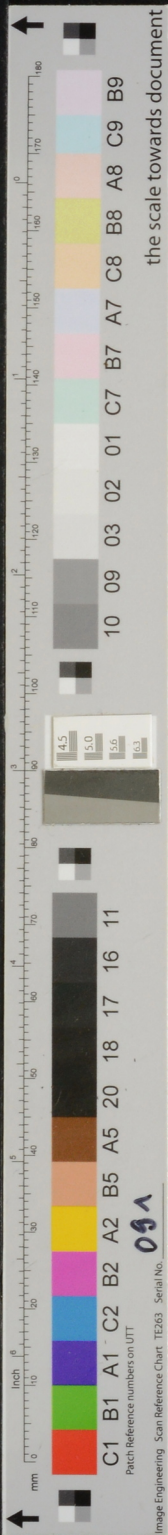
FINIS.

O Ratio de Civilis Eloquentiæ Origine ac Usu, Ejusdemq; dex-
trè acquirendæ Methodo, circa Introductionem meam ad
Con-Rectoratum Wismariensem in Æde Monachorum Scholæ
proximâ, anno LXXV. publicè à me habita, huic alteri præmit-
tenda, in posterum *sub sigillo* addetur, luci q; tradetur.

de *de*

studium ac zelum, dextrâ informatione ac salu-
os non tingendi tantum, led & imbuendi, no-
n præcipua operarum ac consiliorum meorum
illam propositam sibi habuerit metam, ut im-
itationem ac Sapientiam, quæ omnem humanam
nq̄; longissimè post se relinquit; agnitionem,
ite, præsentibus dexttis ac utilibus adminiculis
expectari potest, Nominis Divini; timorem
redemptoris, Regeneratoris; & cum hujus vi-
æternæ gloriæ beatitudine circumfluentem,
quomodo, labore quantum contendere potui,
connti, eò animum intenderim, ut non tan-
a accuratâ & solidâ literarum & artium eru-
verum etiam animum præstantissimò virtutum
maretis, adeoq̄; de aliis hominibus aliquandò
cientiam facultatemq̄; & voluntatem procli-
acquireretis. Nostis, quàm seriò & ex inti-
s profectò zelò à levitatis, temeritatis, arrogan-
luxurie, ad actionum, verborum, gestuum &
Vos incenderim atq̄; instigârim. Nostis, quan-
m operam, quantas cogitationes in eò ponere
is & assiduitatis fervorem Vobis commenda-
rno Vos monerem,
s transire dies, aut tempora luxu
tutis rami è laboribus atq̄; sudoribus produ-
arduum sit, quod non expugnet intenta ope-
Nostis, quantâ caritate Vos sum amplexatus,
gesserim, quàm Vestra salus ac futura felicitas
ullis. Jam verò Vobis acclamo ultimum VA-
mulæ meæ, VALETE. DEUS O. M. guber-
d Majestatis Sux Infnitæ decus illustrandum,
alutares, ad Reip. haut fucatum emolumen-
m Vestrarum ornamentum ac gaudium, ad
et salutem atq̄; incrementum. Quod si ali-
petet rebus ac studiis Vestris consulendi, ope-
nullum à me amoris, nullum benivolentiæ,
cium defuisse videatur. Nihil verò à Vobis
E 2
ite.